

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

5 päivänä huhtikuuta 2022 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Henkilötietojen käsittely sähköisen viestinnän alalla –
Viestinnän luottamuksellisuus – Sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat – Liikenne- ja
paikkatietojen yleinen ja erotuksetta tapahtuva säilyttäminen – Säilytettyjen tietojen saanti –
Jälkikäteinen tuomioistuinvalvonta – Direktiivi 2002/58/EY – 15 artiklan 1 kohta –
Euroopan unionin perusoikeuskirja – 7, 8 ja 11 artikla sekä 52 artiklan 1 kohta –
Kansallisella tuomioistuimella ei mahdollisuutta rajoittaa ajallisesti sellaisen pätemättömäksi
toteamisen vaikutuksia, joka koskee unionin oikeuden kanssa yhteensopimatonta
kansallista lainsäädäntöä

Asiassa C-140/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Supreme Court
(ylin tuomioistuin, Irlanti) on esittänyt 25.3.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut
unionin tuomioistuimeen samana päivänä, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

G.D.

vastaan

Commissioner of An Garda Síochána,

Minister for Communications, Energy and Natural Resources ja

Attorney General,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev,
A. Prechal, S. Rodin, I. Jarukaitis ja N. Jääskinen sekä tuomarit T. von Danwitz (esittelevä
tuomari), M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi ja A. Kumin,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: yksikönpäällikkö D. Dittert,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 13.9.2021 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

- G.D., edustajinaan J. Dunphy, solicitor, R. Kennedy, SC, R. Farrell, SC, ja K. McCormack, BL,
- Commissioner of An Garda Síochána, Minister for Communications, Energy and Natural Resources ja Attorney General, asiamiehinään M. Browne, S. Purcell, C. Stone, J. Quaney ja A. Joyce, avustajinaan S. Guerin, SC, P. Gallagher, SC, D. Fennelly, BL, ja L. Dwyer, BL,
- Belgian hallitus, asiamiehinään P. Cottin ja J.-C. Halleux, avustajanaan J. Vanpraet, advocaat,
- Tšekin hallitus, asiamiehinään M. Smolek, O. Serdula ja J. Vlácil,
- Tanskan hallitus, asiamiehinään aluksi J. Nymann-Lindegren, M. Jespersen ja M. Wolff, sittemmin M. Wolff ja V. Jørgensen,
- Viron hallitus, asiamiehinään A. Kalbus ja M. Kriisa,
- Espanjan hallitus, asiamiehenään L. Aguilera Ruiz,
- Ranskan hallitus, asiamiehinään E. de Moustier, A. Daniel, D. Dubois, T. Stéhelin ja J. Illouz,
- Kyproksen hallitus, asiamiehenään I. Neophytou,
- Alankomaiden hallitus, asiamiehinään C. S. Schillemans, M. K. Bulterman ja A. Hanje,
- Puolan hallitus, asiamiehinään B. Majczyna ja J. Sawicka,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, P. Barros da Costa ja I. Oliveira,
- Suomen hallitus, asiamiehinään M. Pere ja A. Laine,
- Ruotsin hallitus, asiamiehinään O. Simonsson, J. Lundberg, H. Shev, C. Meyer-Seitz, A. Runeskjöld, M. Salborn Hodgson, R. Shahsavan Eriksson ja H. Eklinder,
- Euroopan komissio, asiamiehinään S. L. Kaléda, H. Kranenborg, M. Wasmeier ja F. Wilman,
- Euroopan tietosuojavaltuutettu, asiamiehinään D. Nardi, N. Stolič ja K. Ujazdowski ja A. Buchta,

kuultuaan julkisasiamiehen 18.11.2021 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi) (EYVL 2002, L 201, s. 37), sellaisena kuin se on muutettuna 25.11.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY

(EUVL 2009, L 337, s. 11) (jäljempänä direktiivi 2002/58) 15 artiklan 1 kohdan, kun sitä luetaan Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, tulkintaa.

- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat G.D. sekä Commissioner of An Garda Síochána (poliisiylijohtaja, Irlanti), Minister for Communications, Energy and Natural Resources (viestintä-, energia- ja luonnonvaraministeri, Irlanti) ja Attorney General ja joka koskee vuoden 2011 viestintälain (tietojen säilyttäminen) (The Communications (Retention of Data) Act 2011) (jäljempänä vuoden 2011 laki) pätevyyttä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2002/58 2, 6, 7 ja 11 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(2) Tässä direktiivissä pyritään kunnioittamaan perusoikeuksia ja siinä noudatetaan erityisesti [perusoikeuskirjassa] tunnustettuja periaatteita. Tässä direktiivissä pyritään erityisesti varmistamaan [sen] 7 ja 8 artiklassa vahvistettujen oikeuksien täysimääräinen kunnioittaminen.

--

(6) Internet mullistaa markkinoiden perinteisiä rakenteita tarjoamalla käyttöön yhteisen ja maailmanlaajuisen infrastruktuurin, jossa voidaan jakaa laajaa valikoimaa sähköisiä viestintäpalveluja. Internetissä yleisesti saatavilla olevat sähköiset viestintäpalvelut avaavat käyttäjille uusia mahdollisuuksia, mutta aiheuttavat samalla heidän henkilötietoihinsa ja yksityisyyteensä liittyviä uusia riskejä.

(7) Yleisten viestintäverkkojen osalta olisi annettava erityiset lait, asetukset ja tekniset määräykset, jotta luonnollisten henkilöiden perusoikeudet ja -vapaudet sekä oikeushenkilöiden oikeutetut edut voidaan suojata ottaen erityisesti huomioon tilaajia ja käyttäjiä koskevien tietojen automaattisen tallennus- ja käsittelykapasiteetin lisääntyminen.

--

(11) Tämä direktiivi, samoin kuin [yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta 24.10.1995 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston] direktiivi 95/46/EY [(EYVL 1995, L 281, s. 31)] ei koske perusoikeuksien ja -vapauksien turvaamista sellaisessa toiminnassa, joka ei kuulu [unionin] oikeuden soveltamisalaan. Tästä syystä se ei vaikuta tasapainoon, joka tällä hetkellä vallitsee yksittäisten henkilöiden yksityisyyden suojan ja niiden tämän direktiivin 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden välillä, joita jäsenvaltiot voivat toteuttaa yleisen turvallisuuden, maanpuolustuksen tai valtion turvallisuuden (valtion taloudellinen hyvinvointi mukaan lukien, kun toimet liittyvät valtion turvallisuuteen) suojelemiseksi sekä rikosoikeuden täytäntöönpanemiseksi. Näin ollen tämä direktiivi ei vaikuta jäsenvaltioiden mahdollisuuteen harjoittaa sähköisen viestinnän laillista telekuuntelua tai toteuttaa muita toimenpiteitä, jos ne ovat välttämättömiä edellä mainittuja tarkoituksia varten ja jos noudatetaan [Roomassa 4.11.1950 allekirjoitettua] ihmisoikeuksien ja perusvapauksien

suojaamiseksi tehtyä eurooppalaista yleissopimusta sellaisena kuin sitä on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksissä tulkittu. Näiden toimenpiteiden on oltava asianmukaisia, niiden on ehdottomasti oltava oikeassa suhteessa niiden tarkoitukseen nähden sekä välttämättömiä demokraattisessa yhteiskunnassa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen mukaisia asianmukaisia suojamääräyksiä olisi sovellettava niihin.”

- 4 Direktiivin 2002/58 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala ja tavoite”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä säädetään sellaisten kansallisten säännösten yhdenmukaistamisesta, joita tarvitaan samantasoisen perusoikeuksien ja -vapauksien, erityisesti yksityisyyttä ja luottamuksellisuutta koskevan oikeuden, suojan varmistamiseksi henkilötietojen käsittelyssä sähköisen viestinnän alalla sekä tällaisten tietojen ja sähköisten viestintälaitteiden ja -palvelujen vapaan liikkuvuuden varmistamiseksi [Euroopan unionissa].

2. Tämän direktiivin säännöksillä täsmennetään ja täydennetään direktiiviä [95/46] edellä 1 kohdassa mainittuja tarkoituksia varten. Niissä säädetään lisäksi tilaajien, jotka ovat oikeushenkilöitä, oikeutettujen etujen suojelemisesta.

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta [EUT-sopimuksen] soveltamisalan ulkopuolelle jääviin toimiin, kuten niihin, joita Euroopan unionista tehdyn sopimuksen V ja VI osasto koskee, eikä missään tapauksessa yleistä turvallisuutta, puolustusta ja valtion turvallisuutta (mukaan lukien valtion taloudellinen hyvinvointi, kun toimet liittyvät valtion turvallisuuteen) koskeviin toimiin eikä valtion toimiin rikosoikeuden alalla.”

- 5 Direktiivin 2002/58 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Jollei toisin ole säädetty, tässä direktiivissä sovelletaan direktiivin [95/46] ja sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä (puitedirektiivi) 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/21/EY [(EYVL 2002, L 108, s. 33)] sisältämiä määritelmiä.

Lisäksi tässä direktiivissä tarkoitetaan:

- a) ’käyttäjällä’ luonnollisia henkilöitä, jotka käyttävät yleisesti saatavilla olevaa sähköistä viestintäpalvelua yksityis- tai liikeasioihin olematta välttämättä tämän palvelun tilaajia;
- b) ’liikennetiedoilla’ tietoja, joita käsitellään sähköisessä viestintäverkossa välitettävää viestintää tai sen laskutusta varten;
- c) ’paikkatiedoilla’ sähköisessä viestintäverkossa tai sähköisen viestintäpalvelun avulla käsiteltäviä tietoja, jotka ilmaisevat yleisesti saatavilla olevan sähköisen viestintäpalvelun käyttäjän päätelaitteen maantieteellisen sijainnin;
- d) ’viestinnällä’ tietoa, jota vaihdetaan tai jota siirretään tiettyjen osapuolten kesken yleisesti saatavilla olevan sähköisen viestintäpalvelun avulla. Määritelmään ei sisälly tieto, joka välitetään yleisradiotoiminnan yhteydessä yleisölle sähköisessä viestintäverkossa, paitsi siltä osin kuin tieto voidaan yhdistää tietoa vastaanottavaan tunnistettavissa olevaan tilaajaan tai käyttäjään;

– –

- 6 Direktiivin 2002/58 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Palvelut”, säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka liittyy yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseen yleisissä viestintäverkoissa [unionissa], mukaan luettuina tiedonkeruu- ja tunnistuslaitteita tukevat yleiset viestintäverkot.”

- 7 Direktiivin 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Viestinnän luottamuksellisuus”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on kansallisella lainsäädännöllä varmistettava yleisen viestintäverkon ja yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuvan viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuus. Niiden on erityisesti kiellettävä se, että muut henkilöt kuin käyttäjät ilman kyseisten käyttäjien nimenomaista suostumusta kuuntelevat, salakuuntelevat, tallentavat tai muulla tavalla sieppaavat tai valvovat viestintää ja siihen liittyviä liikennetietoja, jollei se ole laillisesti sallittua 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Mitä tässä kohdassa säädetään, ei estä teknistä tallentamista, joka on tarpeen viestinnän välittämiseksi, tämän rajoittamatta luottamuksellisuuden periaatteen soveltamista.

– –

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tietojen tallentaminen tai tilaajan tai käyttäjän päätelaitteelle tallennettujen tietojen käyttäminen sallitaan ainoastaan sillä edellytyksellä, että kyseinen tilaaja tai käyttäjä on antanut suostumuksensa saatuaan selkeät ja kattavat tiedot muun muassa käsittelyn tarkoituksesta direktiivin [95/46] mukaisesti. Tämä ei estä teknistä tallentamista tai käyttöä, jonka ainoana tarkoituksena on toteuttaa viestinnän välittäminen sähköisissä viestintäverkoissa tai joka on ehdottoman välttämätöntä tietoyhteiskuntapalvelun tarjoajalle sellaisen palvelun tarjoamiseksi, jota tilaaja tai käyttäjä on erityisesti pyytänyt.”

- 8 Direktiivin 2002/58 6 artiklassa, jonka otsikko on ”Liikennetiedot”, säädetään seuraavaa:

”1. Tilaaajia ja käyttäjiä koskevat liikennetiedot, jotka yleisen viestintäverkon tai yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoaja käsittelee ja tallentaa, on poistettava tai tehtävä nimettömiksi, kun niitä ei enää tarvita viestinnän välittämiseen, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan 2, 3 ja 5 kohdan sekä 15 artiklan 1 kohdan soveltamista.

2. Tilaajalaskutusta ja yhteenliittämismaksuja varten tarvittavia liikennetietoja voidaan käsitellä. Tällainen käsittely on sallittua ainoastaan sen ajanjakson loppuun asti, jona lasku voidaan laillisesti riitauttaa tai maksu periä.

3. Yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoaja voi sähköisten viestintäpalvelujen markkinoinniksi tai lisäarvopalvelujen tarjoamiseksi käsitellä 1 kohdassa tarkoitettuja tietoja siinä määrin ja niin kauan kuin tällainen palvelu tai markkinointi sitä edellyttää, jos tilaaja tai käyttäjä, jota tiedot koskevat, on antanut siihen ennakolta suostumuksensa. Käyttäjille tai tilaajille on annettava mahdollisuus perua liikennetietojen käsittelyä koskeva suostumuksensa milloin tahansa.

– –

5. Liikennetietojen käsittely 1, 2, 3 ja 4 kohdan mukaisesti on rajoitettava yleisten viestintäverkkojen ja yleisesti saatavilla olevien palvelujen tarjoajien vastuulla toimiviin

henkilöihin, jotka käsittelevät laskutusta tai liikenteenhallintaa, asiakastiedusteluja, petosten paljastamista, sähköisten viestintäpalvelujen markkinoimista tai lisäarvopalvelujen tarjoamista, ja sitä voidaan suorittaa ainoastaan kyseisten toimien vaatimassa laajuudessa.

– –”

- 9 Kyseisen direktiivin 9 artiklan, jonka otsikko on ”Muut paikkatiedot kuin liikennetiedot”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos yleisten viestintäverkkojen tai yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen käyttäjien tai tilaajien muita paikkatietoja kuin liikennetietoja voidaan käsitellä, näitä tietoja saa käsitellä vain silloin, kun ne on tehty nimettömiksi tai jos käyttäjät tai tilaajat ovat antaneet siihen suostumuksensa, ja tietoja saa käsitellä ainoastaan siinä määrin ja niin kauan kuin lisäarvopalvelujen tarjoaminen edellyttää. Ennen kuin käyttäjät tai tilaajat antavat suostumuksensa, palvelun tarjoajan on ilmoitettava heille, minkä tyyppisiä muita paikkatietoja kuin liikennetietoja käsitellään, mikä on käsittelyn tarkoitus ja kuinka kauan se kestää sekä siirretäänkö tiedot kolmannelle osapuolelle lisäarvopalvelun tarjoamista varten. – –”

- 10 Direktiivin 2002/58 15 artiklan, jonka otsikko on ”Direktiivin [95/46] tiettyjen säännösten soveltaminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat toteuttaa lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla rajoitetaan tämän direktiivin 5 artiklassa, 6 artiklassa, 8 artiklan 1, 2, 3 ja 4 kohdassa sekä 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien soveltamisalaa, jos tällaiset rajoitukset ovat välttämättömiä, asianmukaisia ja oikeasuhteisia demokraattisen yhteiskunnan toimenpiteitä kansallisen turvallisuuden (valtion turvallisuus) sekä puolustuksen, yleisen turvallisuuden tai rikosten tai sähköisen viestintäjärjestelmän luvattoman käytön torjunnan, tutkinnan, selvittämisen ja syyteharkinnan varmistamiseksi direktiivin [95/46] 13 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Tätä varten jäsenvaltiot voivat muun muassa hyväksyä lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joissa säädetään tietojen säilyttämisestä sellaiseksi rajoitetuksi ajaksi, joka on perusteltua tässä kohdassa säädetyistä syistä. Kaikkien tässä kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on oltava [unionin] oikeuden yleisten periaatteiden mukaisia, mukaan lukien Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuja periaatteita.”

Irlannin oikeus

- 11 Kuten ennakkoratkaisupyyntöstä ilmenee, vuoden 2011 laki annettiin yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tai yleisten viestintäverkkojen yhteydessä tuotettavien tai käsiteltävien tietojen säilyttämisestä ja direktiivin 2002/58/EY muuttamisesta 15.3.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/24/EY (EUVL 2006, L 105, s. 54) saattamiseksi osaksi Irlannin oikeusjärjestystä.
- 12 Vuoden 2011 lain 1 §:ssä määritellään ”tiedot” siten, että niillä tarkoitetaan ”liikennettä tai sijaintia koskevia tietoja ja liitännäistietoja tilaajan tai käyttäjän tunnistamiseksi”, ja ”vakava rikos” siten, että sillä tarkoitetaan rikosta, josta voidaan määrätä vähintään viiden vuoden vankeusrangaistus, tai jotakin muuta tämän lain liitteessä 1 luetelluista rikoksista.
- 13 Mainitun lain 3 §:n 1 momentissa velvoitetaan kaikki sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat säilyttämään lain liitteessä 2 olevassa 1 osassa tarkoitettut tiedot kahden vuoden ajan sekä lain liitteessä 2 olevassa 2 osassa tarkoitettut tiedot yhden vuoden ajan.

- 14 Mainitun lain liitteessä 2 olevassa 1 osassa mainitaan muun muassa lanka- ja matkapuhelinliikennettä koskevat tiedot, joiden avulla voidaan yksilöidä viestinnän lähde ja määränpää, määrittää viestinnän alkamisen ja päättymisen päivämäärä ja kellonaika, määrittää kyseessä olevan viestinnän tyyppi sekä yksilöidä käytetyn viestintävälineen tyyppi ja maantieteellinen sijainti. Kyseisessä liitteessä 2 olevan 1 osan 6 kohdassa säädetään erityisesti sähköisen matkaviestintälaitteen paikantamiseksi tarvittavien tietojen säilyttämisestä; näitä tietoja ovat yhtäältä solun tunnistenumero ja toisaalta tiedot solujen maantieteellisestä sijainnista sen perusteella, mitkä olivat solujen sijaintitunnisteet (solujen tunnistenumerot) sinä aikana, jolta viestintätiedot on säilytetty.
- 15 Vuoden 2011 lain liitteessä 2 oleva 2 osa koskee internetyhteyttä, sähköpostia ja internetpuhelinta koskevia tietoja, ja se kattaa muun muassa käyttäjätunnukset, puhelinnumerot, IP-osoitteet sekä viestinnän alkamisen ja päättymisen päivämäärät ja kellonajat. Viestinnän sisältö ei kuulu näihin tietoihin.
- 16 Vuoden 2011 lain 4 ja 5 §:n mukaan sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on toteutettava tiettyjä toimenpiteitä varmistaakseen, että tiedot on suojattu luvattomalta pääsylvä.
- 17 Kyseisen lain 6 §:n, jossa säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä tietojen saantia koskeva pyyntö voidaan esittää, 1 momentissa säädetään seuraavaa:
- ”Kansallisen poliisin virkakuntaan kuuluva henkilö, joka on virka-asemaltaan vähintään chief superintendent, voi pyytää palvelujentarjoajaa toimittamaan hänelle tämän palveluntarjoajan 3 §:n mukaisesti säilyttämät tiedot, jos tämä virkamies katsoo, että kyseiset tiedot ovat tarpeen
- (a) vakavan rikoksen ehkäisemiseksi, selvittämiseksi, tutkimiseksi tai vakavaa rikosta koskevia syytetoimia varten,
- (b) kansallisen turvallisuuden turvaamiseksi,
- (c) ihmishenkien suojaamiseksi.”
- 18 Mainitun lain 7 §:ssä säädetään, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on hyväksyttävä lain 6 §:ssä tarkoitetut pyynnöt.
- 19 Vuoden 2011 lain 6 §:ssä mainitun kansallisen poliisivirkamiehen tekemän päätöksen valvontamekanismin kuuluvat kyseisen lain 10 §:ssä säädetty valitusmenettely sekä sen 12 §:ssä tarkoitettu menettely, joka käydään nimetyn tuomarin (designated judge) edessä, jonka tehtävänä on tarkastella tämän lain säännösten soveltamista.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 20 G.D. tuomittiin maaliskuussa 2015 elinkautiseen vankeusrangaistukseen sellaisen henkilön murhasta, joka oli kadonnut elokuussa 2012 ja jonka ruumis löydettiin vasta syyskuussa 2013. G.D. arvosteli tuomiosta tekemässään valituksessa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta muun muassa siitä, että tämä oli virheellisesti hyväksynyt näytöksi puheluihin liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, sillä perusteella, että vuoden 2011 laki, jossa säädettiin näiden tietojen säilyttämisestä ja jonka perusteella kansallisen poliisin tutkijoilla oli pääsy kyseisiin tietoihin, loukkasi hänelle unionin oikeudessa annettuja oikeuksia. Tämä valitus on parhaillaan vireillä.

- 21 Voidakseen riitauttaa mainittujen todisteiden tutkittavaksi ottamisen rikosoikeudellisessa menettelyssä G.D. pani High Courtissa (ylempi piirituomioistuin, Irlanti) vireille siviilioikeudenkäynnin, jossa vaadittiin eräiden vuoden 2011 lain säännösten toteamista pätemättömiksi. Kyseinen tuomioistuin hyväksyi 6.12.2018 antamallaan ratkaisulla G.D:n väitteet ja katsoi, että kyseisen lain 6 §:n 1 momentin a kohta on ristiriidassa direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan kanssa, kun se luetaan perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa. Irlanti valitti tästä ratkaisusta Supreme Courtiin (ylin tuomioistuin, Irlanti), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.
- 22 Court of Appealissa (ylioikeus, Irlanti) vireillä olevaa rikosoikeudenkäyntiä on lykätty siihen saakka, kunnes ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin antaa ratkaisunsa pääasian siviilioikeudenkäynnissä.
- 23 Irlanti väitti ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa, että sen ratkaisemiseksi, onko vuoden 2011 lain nojalla toteutetusta liikenne- ja paikkatietoja koskevien tietojen säilyttämisestä johtuva perusoikeuskirjan 7 artiklassa vahvistettuun yksityiselämän kunnioitusta koskevaan oikeuteen puuttuminen oikeasuhteista, on tarkasteltava kyseisellä lailla käyttöön otetun järjestelmän tavoitteita kokonaisuudessaan. Kyseinen jäsenvaltio katsoi lisäksi, että mainitulla lailla on luotu yksityiskohtaiset puitteet, jotka koskevat säilytettyjen tietojen saantia ja joiden mukaan kansallisen poliisin yksikkö, jonka tehtävänä on tietojen saantia koskevien pyyntöjen etukäteistutkinta, on tehtäviään suorittaessaan toiminnallisesti riippumaton kansallisesta poliisista ja täyttää näin ollen riippumattoman hallintoyksikön suorittamaa ennakkovalvontaa koskevan vaatimuksen. Tätä valvontajärjestelmää täydentävät valitusmenettely ja tuomioistuinvalvonta. Lopuksi kyseinen jäsenvaltio väittää, että jos viime kädessä katsotaan, että vuoden 2011 laki on unionin oikeuden vastainen, mikä tahansa päätelmä, jonka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin siitä tekee, pätee sen ajallisten vaikutusten osalta ainoastaan tulevaisuudessa.
- 24 G.D. puolestaan väitti, että vuoden 2011 lailla käyttöön otettu yleinen ja erotukseton tietojen säilyttämisjärjestelmä sekä kyseisessä laissa säädetty näiden tietojen saantia koskeva järjestelmä ovat ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sitä erityisesti tulkinnut 21.12.2016 antamansa tuomion Tele2 Sverige ja Watson ym. (C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970) 120 kohdassa.
- 25 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin täsmentää aluksi, että sen tehtävänä on ainoastaan arvioida, onko High Court katsonut perustellusti, että vuoden 2011 lain 6 §:n 1 momentin a kohta on ristiriidassa unionin oikeuden kanssa, ja että kysymys rikosoikeudenkäynnin yhteydessä esitettyjen todisteiden tutkittavaksi ottamisesta kuuluu sitä vastoin yksinomaan Court of Appealin, jonka käsiteltäväksi tuomiosta tehty valitus on saatettu, toimivaltaan.
- 26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä ensinnäkin unionin oikeuden vaatimuksia, jotka koskevat tietojen säilyttämistä vakavan rikollisuuden torjumiseksi. Se katsoo tältä osin lähinnä, että ainoastaan liikenne- ja paikkatietojen yleisen ja erotuksetta tapahtuvan säilyttämisen avulla voidaan tehokkaasti torjua vakavaa rikollisuutta ja että kohdennettu säilyttäminen ja säilyttämisen nopea varmistaminen (quick freeze) eivät tätä mahdollistaisi. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, onko kohdennettua säilyttämistä mahdollista kohdistaa määrättyihin ryhmiin tai maantieteellisiin alueisiin vakavan rikollisuuden torjumiseksi, koska tiettyihin vakaviin rikoksiin liittyy harvoin olosuhteita, jotka olisivat toimivaltaisten kansallisten viranomaisien tiedossa ja joiden perusteella ne voisivat epäillä rikoksen tekemistä ennen kuin se tapahtuu. Lisäksi kohdennettu tietojen säilyttäminen voi johtaa syrjintään.

Säilyttämisen nopeasta varmistamisesta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että se on hyödyllinen vain tilanteissa, joissa tutkinnan varhaisessa vaiheessa voidaan tunnistaa epäilty henkilö.

- 27 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa tämän jälkeen sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien säilyttämien tietojen saannin osalta, että kansallinen poliisi on ottanut keskuudessaan käyttöön näille palveluntarjoajille osoitettujen tietojen saantia koskevien pyyntöjen itsevalvontamekanismin. High Courtille esitetyistä seikoista ilmenee siten, että poliisiylijohtaja päätti sisäisenä toimenpiteenä, että vuoden 2011 lain nojalla esitetyt tietojen saantia koskevat pyynnot käsittelee keskitetysti yksi poliisin virkamies, joka on virka-asemaltaan chief superintendent, eli turvallisuus- ja tiedustelujaoston päällikkö. Jos viimeksi mainittu katsoo, että kyseiset tiedot ovat tarpeen muun muassa vakavan rikoksen torjuntaa, selvittämistä tai tutkintaa tai vakavaa rikosta koskevaa syyteharkintaa varten, hän voi osoittaa sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajille tietojen saantia koskevan pyynnön. Lisäksi poliisiylijohtaja on perustanut poliisivoimiin itsenäisen yksikön nimeltä Telecommunications Liaison Unit (televiestinnän yhteysyksikkö, jäljempänä TLU) avustamaan turvallisuus- ja tiedustelujaoston päällikköä tämän tehtävissä ja toimimaan ainoana yhteyspisteenä näihin samoihin palveluntarjoajiin.
- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin lisää, että ajanjaksona, jolloin G.D:tä koskeva rikostutkinta oli meneillään, ensisijaisesti superintendentin tai superintendentin tehtävää hoitavan inspectorin oli hyväksyttävä kaikki tietojen saantia koskevat pyynnot, ennen kuin ne lähetettiin TLU:lle niiden käsittelyä varten, ja että tutkijoita kehoitettiin liittämään asiakirjoihin tutustumista koskeviin pyyntöihinsä riittävät yksityiskohdat, jotta asiasta voitaisiin tehdä tietoon perustuva päätös. Lisäksi TLU:n sekä turvallisuus- ja tiedustelujaoston päällikön oli tutkittava tietojen saantia koskevien pyyntöjen laillisuus, tarpeellisuus ja oikeasuhteisuus, ottaen huomioon, että kyseinen päällikkö voi joutua vastaamaan päätöksestään High Courtin nimeämälle tuomarille. Lisäksi TLU on Data Protection Commissionerin (tietosuojavaltuutettu, Irlanti) valvonnassa.
- 29 Lopuksi ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, mikä ulottuvuus ja mitä ajallisia vaikutuksia olisi sillä, että vuoden 2011 laki mahdollisesti todetaan unionin oikeuden vastaiseksi. Se täsmentää tältä osin, että tällainen toteamus voisi olla sovellettavissa vain tulevaisuudessa siitä syystä, että G.D:tä vastaan käydyssä rikosoikeudenkäynnissä todisteina käytetyt tiedot on säilytetty ja luovutettu vuoden 2013 lopussa eli aikana, jolloin Irlannin oli sovellettava vuoden 2011 lain säännöksiä, joilla direktiivi 2006/24 pantiin täytäntöön. Irlanti katsoo, että tällainen ratkaisu olisi myös asianmukainen, koska muussa tapauksessa vakavien rikosten tutkinnalle ja niitä koskeville syytetoimille Irlannissa, samoin kuin jo syyllisiksi todettujen ja tuomittujen henkilöiden tilanteelle, voisi aiheutua vakavaa haittaa.
- 30 Näissä olosuhteissa Supreme Court päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko yleinen/yleismaailmallinen tietojen säilyttämisjärjestelmä – silloinkin, kun siihen liittyvät ankarat tietojen säilyttämistä ja saantia koskevat rajoitukset – sinällään ristiriidassa direktiivin [2002/58] 15 artiklan säännösten kanssa, sellaisina kuin niitä tulkitaan perusoikeuskirjan valossa?

- 2) Voiko kansallinen tuomioistuin harkitessaan sellaisen lausuman antamista, joka koskee direktiivin [2006/24] nojalla täytäntöön pannun kansallisen lain, jossa säädetään yleisestä tietojen säilyttämisjärjestelmästä (johon on liitetty tarvittava tietojen säilyttämistä ja/tai saantia koskeva ankara valvonta), toteamista yhteensopimattomaksi unionin oikeuden kanssa, ja erityisesti arvioidessaan, onko tällainen järjestelmä oikeasuhteinen, ottaa huomioon sen, että palvelujen tarjoajat voivat laillisesti säilyttää näitä tietoja omiin kaupallisiin tarkoituksiinsa ja että näitä tietoja voidaan vaatia säilytettäväksi kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä syistä, jotka eivät kuulu direktiivin [2002/58] säännösten soveltamisalaan?
- 3) Kun kansallinen tuomioistuin määrittää säilytettävien tietojen saantia koskevan kansallisen lain yhteensopivuutta unionin oikeuden ja erityisesti perusoikeuskirjasta johtuvien oikeuksien kanssa, mitä arviointiperusteita sen on sovellettava, kun se pohtii, säädetäänkö tällaisessa tietojen saantia koskevassa järjestelmässä vaadittavasta riippumattomasta etukäteisvalvonnasta sellaisena kuin unionin tuomioistuin on sen määrittänyt oikeuskäytännössään? Voiko kansallinen tuomioistuin tällaisessa arvioinnissa ottaa millään tavoin huomioon jälkikäteisen tuomioistuinvalvonnan tai jälkikäteisen riippumattoman valvonnan olemassaoloa?
- 4) Onko kansallinen tuomioistuin joka tapauksessa velvollinen toteamaan, että kansallinen laki on ristiriidassa direktiivin [2002/58] 15 artiklan kanssa, jos kansallisessa laissa säädetään yleisestä tietojen säilyttämisjärjestelmästä vakavien rikosten torjumiseksi, ja kun kansallinen tuomioistuin on kaiken käytettävissä olevan näytön perusteella katsonut, että tällainen säilyttäminen on sekä keskeistä että ehdottoman välttämätöntä vakavan rikollisuuden torjumista koskevan tavoitteen saavuttamiseksi?
- 5) Jos kansallisen tuomioistuimen on todettava, että kansallinen laki on ristiriidassa direktiivin [2002/58] 15 artiklan säännösten kanssa, sellaisina kuin niitä tulkitaan perusoikeuskirjan valossa, voiko se rajoittaa tällaisen mahdollisesti tehtävän toteamuksen ajallisia vaikutuksia, jos se katsoo, että rajoittamatta jättäminen johtaisi 'kaaokseen ja yleisen edun vahingoittamiseen' (esimerkiksi asiassa R (National Council for Civil Liberties) v. Secretary of State for Home Department and Secretary of State for Foreign Affairs [2018] EWHC 975, 46 kohdassa noudatetun lähestymistavan mukaisesti)?
- 6) Voidaanko sallia, että kansallinen tuomioistuin, jota on pyydetty toteamaan, että kansallinen lainsäädäntö on ristiriidassa direktiivin [2002/58] 15 artiklan kanssa, ja/tai olemaan soveltamatta kyseistä lainsäädäntöä ja/tai toteamaan, että tällaisen lainsäädännön soveltamisella on loukattu yksilön oikeuksia, joko menettelyssä, joka on pantu vireille todisteiden hyväksyttävyyttä rikosoikeudellisessa menettelyssä koskevan väitteen esittämiseksi tai muutoin, kieltäytyy tekemästä tällaista toteamusta sellaisten tietojen osalta, joita säilytetään sellaisen kansallisen säännöksen nojalla, joka on annettu sen SEUT 288 artiklassa tarkoitetun velvollisuuden nojalla, jonka mukaan direktiivin säännökset on saatettava tarkasti osaksi kansallista oikeutta, tai rajoittaa tällaisen toteamuksen koskemaan aikaa sen jälkeen, kun unionin tuomioistuin totesi direktiivin [2006/24] pätemättömäksi [8.4.2014 antamassaan tuomiossa Digital Rights Ireland ym. (C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238)]?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen, toinen ja neljäs kysymys

- 31 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelelee ensimmäisellä, toisella ja neljännellä kysymyksellään, joita on syytä tarkastella yhdessä, lähinnä, onko direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa, kun se luetaan perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään liikenne- ja paikkatietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä vakavan rikollisuuden torjumiseksi.
- 32 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin oikeuden säännöksen tulkittamisessa on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi sen asiayhteys sekä sillä säännöstöllä tavoitellut päämäärät, jonka osa se on, ja erityisesti tämän säännösten syntyhistoria (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 105 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan sanamuodosta ilmenee, että lainsäädännöllisillä toimenpiteillä, jotka jäsenvaltiot voivat sen mukaan toteuttaa siinä vahvistetuin edellytyksin, voidaan pyrkiä ainoastaan ”rajoittamaan” muun muassa direktiivin 2002/58 5, 6 ja 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien ”soveltamisalaa”.
- 34 Siltä osin kuin kyse on järjestelmästä, joka on otettu käyttöön tällä direktiivillä, johon direktiivin 15 artiklan 1 kohta kuuluu, muistutettakoon, että mainitun direktiivin 5 artiklan 1 kohdan ensimmäisen ja toisen virkkeen mukaan jäsenvaltioiden on kansallisella lainsäädännöllä varmistettava yleisen viestintäverkon ja yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen välityksellä tapahtuvan viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuus. Niiden on erityisesti kiellettava se, että muut henkilöt kuin käyttäjät ilman kyseisten käyttäjien nimenomaista suostumusta kuuntelevat, salakuuntelevat, tallentavat tai muulla tavalla sieppaavat tai valvovat viestintää ja siihen liittyviä liikennetietoja, jollei se ole laillisesti sallittua saman direktiivin 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti.
- 35 Unionin tuomioistuin on jo todennut tältä osin, että direktiivin 2002/58 5 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan sekä sähköisen viestinnän että siihen liittyvien liikennetietojen luottamuksellisuuden periaate, ja se merkitsee muun muassa sitä, että muita henkilöitä kuin käyttäjiä on lähtökohtaisesti kielletty tallentamasta kyseistä viestintää ja kyseisiä tietoja ilman käyttäjien suostumusta (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 107 kohta).
- 36 Tämä säännös ilmentää tavoitetta, johon unionin lainsäätäjä pyrki antaessaan direktiivin 2002/58. Direktiivin 2002/58 taustalla olevan ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla (KOM(2000) 385 lopullinen) perusteluista ilmenee, että unionin lainsäätäjän tarkoituksena on ollut ”varmistaa, että henkilötietojen ja yksityisyyden suojan korkean tason säilyminen taataan kaikissa sähköisen viestinnän palveluissa käytetystä tekniikasta riippumatta”. Direktiivin tavoitteena on, kuten etenkin sen johdanto-osan kuudennesta ja seitsemännestä perustelukappaleesta ilmenee, suojata sähköisten viestintäpalvelujen käyttäjiä uusista teknologioista ja muun muassa tietojen automaattisen tallennus- ja käsittelykapasiteetin lisääntymisestä aiheutuvilta heidän henkilötietoihinsa ja yksityisyyteensä liittyviltä riskeiltä. Erityisesti kuten kyseisen direktiivin johdanto-osan toisessa perustelukappaleessa todetaan, unionin lainsäätäjän tahto on varmistaa

perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettujen oikeuksien täysimääräinen kunnioittaminen (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, *Tele2 Sverige ja Watson ym.*, C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970, 83 kohta ja tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net ym.*, C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 106 kohta).

- 37 Unionin lainsäätäjä on siis kyseisen direktiivin antaessaan konkretisoinut nämä oikeudet, joten sähköisten viestintävälineiden käyttäjillä on oikeus odottaa lähtökohtaisesti, että heidän viestintänsä ja siihen liittyvät tiedot säilyvät nimettöminä eikä niitä voida tallentaa, jos he eivät ole antaneet siihen suostumustaan (tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net ym.*, C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 109 kohta).
- 38 Siltä osin kuin on kyse tilaajia ja käyttäjiä koskevien liikennetietojen käsittelystä ja tallentamisesta sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien toimesta, direktiivin 2002/58 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että nämä tiedot on poistettava tai tehtävä nimettömiksi, kun niitä ei enää tarvita viestinnän välittämiseen, ja sen 2 kohdassa täsmennetään, että tilaajalaskujen ja yhteenliittämismaksujen laatimiseen tarvittavia liikennetietoja voidaan käsitellä vain sen ajanjakson päättymiseen saakka, jona maksu voidaan laillisesti riitauttaa. Kyseisen direktiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaan muita kuin liikennettä koskevia paikkatietoja saa käsitellä vain tietyin edellytyksin ja sen jälkeen, kun ne on tehty nimettömiksi, tai jos käyttäjät tai tilaajat ovat antaneet siihen suostumuksensa.
- 39 Näin ollen direktiivissä 2002/58 ei ainoastaan rajata tällaisten tietojen saantia asettamalla takeet, joilla pyritään estämään väärinkäytökset, vaan siinä myös vahvistetaan erityisesti periaate, jonka mukaan kolmannet eivät saa tallentaa tietoja.
- 40 Siltä osin kuin direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdassa sallitaan se, että jäsenvaltiot toteuttavat lainsäädännöllisiä toimenpiteitä, joilla muun muassa tämän direktiivin 5, 6 ja 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien – kuten tämän tuomion 35 kohdassa mainittujen viestinnän ja siihen liittyvien liikennetietojen tallentamisen kiellosta johtuvien – ”soveltamisalaa rajoitetaan”, kyseisessä säännöksessä säädetään poikkeuksesta muun muassa mainituissa 5, 6 ja 9 artiklassa säädettyyn pääsääntöön, ja sitä on näin ollen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti tulkittava suppeasti. Tällainen säännös ei näin ollen voi olla perusteena sille, että sähköisen viestinnän ja siihen liittyvien tietojen luottamuksellisuuden takaamista koskevasta periaatteellisesta velvollisuudesta ja erityisesti kyseisen direktiivin 5 artiklassa nimenomaisesti säädetystä näiden tietojen tallentamista koskevasta kiellosta poikkeamisesta tulisi sääntö, sillä muutoin tehtäisiin viimeksi mainitun säännöksen sisältö laajalti tyhjäksi (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, *Tele2 Sverige ja Watson ym.*, C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970, 89 kohta, ja tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net ym.*, C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 111 kohta).
- 41 Unionin tuomioistuin on jo todennut tavoitteista, joilla voidaan oikeuttaa muun muassa direktiivin 2002/58 5, 6 ja 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien rajoittaminen, että kyseisen direktiivin 15 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä virkkeessä oleva tavoitteiden luettelo on tyhjentävä, joten kyseisen säännöksen nojalla toteutetun lainsäädännöllisen toimenpiteen on vastattava tosiasiallisesti ja ehdottomasti jotain näistä tavoitteista (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net ym.*, C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 112 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 42 Direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan kolmannelle virkkeelle ilmenee lisäksi, että jäsenvaltioiden tämän säännöksen nojalla toteuttamien toimenpiteiden on oltava unionin oikeuden yleisten periaatteiden, joihin kuuluu suhteellisuusperiaate, mukaisia ja niiden on varmistettava perusoikeuskirjassa taattujen perusoikeuksien kunnioittaminen. Unionin tuomioistuin on tältä osin jo katsonut, että jäsenvaltion sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajille kansallisella lainsäädännöllä asettama velvollisuus säilyttää liikennetiedot, jotta toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat tarvittaessa saada niitä, herättää kysymyksiä paitsi perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklaan, jotka koskevat yksityisyyden suojaa ja henkilötietojen suojaa, myös sananvapautta koskevaan perusoikeuskirjan 11 artiklaan nähden (ks. tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 113 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 43 Direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan tulkinnassa on siten otettava huomioon sekä perusoikeuskirjan 7 artiklassa taatun yksityiselämän kunnioittamista koskevan oikeuden että perusoikeuskirjan 8 artiklassa taatun henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden tärkeys, sellaisena kuin se ilmenee unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä, sekä sananvapautta koskevan oikeuden tärkeys; tämä perusoikeuskirjan 11 artiklassa taattu perusoikeus on eräs demokraattiseen ja moniarvoiseen yhteiskuntaan liittyvä olennainen perusta ja kuuluu arvoihin, joille unioni SEU 2 artiklan mukaisesti perustuu (ks. tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 114 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 44 Tältä osin on täsmennettävä, että liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen merkitsee sinänsä yhtäältä poikkeusta direktiivin 2002/58 5 artiklan 1 kohdassa säädetystä kiellosta, jonka mukaan muut henkilöt kuin käyttäjät eivät saa tallentaa näitä tietoja, ja toisaalta puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskeviin perusoikeuksiin, eikä merkitystä ole sillä, ovatko kyseessä olevat yksityiselämään liittyvät tiedot arkaluonteisia, tai onko asianomaisille mahdollisesti aiheutunut haittaa tästä puuttumisesta, tai käytetäänkö säilytettyjä tietoja myöhemmin (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 115 ja 116 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Tämä päätelmä on sitäkin perustellumpi, koska liikenne- ja paikkatiedot voivat paljastaa tietoja huomattavasta määrästä asianomaisten henkilöiden yksityiselämään liittyviä seikkoja, ja myös arkaluonteisia tietoja, kuten seksuaalista suuntautumista, poliittisia mielipiteitä, uskonnollista, filosofista, yhteiskunnallista tai muuta vakaumusta sekä terveydentilaa koskevia tietoja, vaikka tällaiset tiedot saavat unionin oikeudessa lisäksi erityistä suojaa. Näiden tietojen kokonaisuus voi mahdollistaa hyvin tarkkojen päätelmien tekemisen niiden henkilöiden, joiden tietoja on säilytetty, yksityiselämästä, kuten elämäntavoista, vakituista tai tilapäisistä oleskelupaikoista, päivittäisestä tai muusta liikkumisesta, toiminnasta sekä näiden henkilöiden sosiaalisista suhteista ja heidän sosiaalisesta ympäristöstään. Niiden perusteella voidaan erityisesti laatia rekisteröityjen profiili, joka on yksityiselämän kunnioittamista koskevan oikeuden kannalta aivan yhtä arkaluonteista tietoa kuin itse viestinnän sisältö (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 117 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Näin ollen yhtäältä liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen poliisikäyttöön on omiaan loukkaamaan perusoikeuskirjan 7 artiklassa vahvistettua oikeutta viestinnän kunnioittamiseen ja vaikuttamaan ennalta ehkäisevästi siihen, miten sähköisten viestintävälineiden käyttäjät käyttävät perusoikeuskirjan 11 artiklassa taattua sananvapauttaan; nämä vaikutukset ovat lisäksi sitä vakavampia, mitä enemmän tietoja säilytetään ja mitä moninaisempia ne ovat. Kun toisaalta otetaan huomioon niiden liikenne- ja paikkatietojen huomattava määrä, jotka voidaan säilyttää

jatkuvasti yleistä ja erotuksetta tapahtuvaa säilyttämistä koskevalla toimenpiteellä, sekä sen tiedon arkaluonteisuus, jotka tällaisista tiedoista voidaan saada, pelkästään siihen, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat säilyttävät mainitut tiedot, liittyy tietojen väärinkäyttöä ja lainvastaista saantia koskevia vaaroja (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net* ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 118 ja 119 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 47 Tässä yhteydessä on korostettava, että näiden tietojen säilyttäminen ja oikeus saada tutustua niihin merkitsevät, kuten tämän tuomion 44 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, erillisiä puuttumisia perusoikeuskirjan 7 ja 11 artiklassa taattuuihin perusoikeuksiin, mikä edellyttää perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan nojalla erillistä oikeuttamisperustetta. Tästä seuraa, että kansallinen lainsäädäntö, jolla taataan niiden edellytysten täysimääräinen noudattaminen, jotka johtuvat oikeuskäytännöstä, jossa on tulkittu direktiiviä 2002/58 säilytettyjen tietojen saannin alalla, ei voi luonteensa vuoksi rajoittaa tai edes korjata tämän kansallisen lainsäädännön mukaisesta näiden tietojen yleisestä säilyttämisestä johtuvaa vakavaa puuttumista oikeuksiin, jotka taataan tämän direktiivin 5 ja 6 artiklassa ja perusoikeuksilla, jotka näissä artikloissa konkretisoidaan.
- 48 Koska direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdassa annetaan kuitenkin jäsenvaltioille mahdollisuus rajoittaa tämän tuomion 34–37 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ja velvollisuuksia, kyseinen säännös ilmentää sitä, että perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklassa vahvistetut oikeudet eivät ole ehdottomia vaan ne on suhteutettava siihen tehtävään, joka niillä on yhteiskunnassa. Kuten perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdasta ilmenee, siinä sallitaan näet näiden oikeuksien käyttämisen rajoittaminen, kunhan näistä rajoituksista säädetään lailla mainittujen oikeuksien keskeistä sisältöä kunnioittaen ja kunhan ne suhteellisuusperiaatteen mukaisesti ovat tarpeellisia ja vastaavat tosiasiallisesti unionin tunnustamia yleisen edun mukaisia tavoitteita tai tarvetta suojella muiden henkilöiden oikeuksia ja vapauksia. Kun direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa tulkitaan perusoikeuskirjan valossa, tulkinnassa on siten otettava huomioon myös perusoikeuskirjan 3, 4, 6 ja 7 artiklassa vahvistettujen oikeuksien tärkeys sekä kansallisen turvallisuuden suojelua ja vakavan rikollisuuden torjuntaa koskevien tavoitteiden tärkeys, millä myötävaikutetaan muiden henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojeluun (tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net* ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 120–122 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 49 Siltä osin kuin on kyse erityisesti sellaisten rikosten tehokkaasta torjunnasta, joiden uhreja ovat etenkin alaikäiset ja muut haavoittuvaisessa asemassa olevat henkilöt, on otettava huomioon, että perusoikeuskirjan 7 artiklasta voi seurata viranomaisia koskevia toimintavelvollisuuksia sellaisten oikeudellisten toimenpiteiden toteuttamiseksi, joilla suojataan yksityis- ja perhe-elämää. Tällaiset velvollisuudet voivat perustua myös mainittuun 7 artiklaan kodin ja viestien suojaamisen osalta sekä 3 ja 4 artiklaan jokaisen ruumiillisen ja henkisen koskemattomuuden suojaamisen osalta sekä kidutuksen sekä epäinhimillisen tai halventavan kohtelun kiellon osalta (tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net* ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 126 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 50 Kun otetaan huomioon nämä erilaiset toimintavelvollisuudet, kyseessä olevat legitiimit intressit ja oikeudet on välttämättä sovittava yhteen. Euroopan ihmisoikeustuomioistuim on näet katsonut, että ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 3 ja 8 artiklasta johtuvat toimintavelvollisuudet, joita vastaavat takeet sisältyvät perusoikeuskirjan 4 ja 7 artiklaan, edellyttävät muun muassa sellaisten aineellisten ja menettelyllisten säännösten antamista sekä sellaisten käytännön toimenpiteiden toteuttamista, joilla voidaan tehokkaasti torjua henkilöihin

kohdistuvia rikoksia tehokkaalla tutkinnalla ja syytteeseenpanolla, ja tämä velvollisuus on sitäkin tärkeämpi, kun lapsen fyysinen ja henkinen hyvinvointi ovat uhattuina. Niiden toimenpiteiden osalta, jotka toimivaltaisten viranomaisten on toteutettava, on kuitenkin noudatettava täysimääräisesti lain määräämää järjestystä ja muita takeita, joilla voidaan rajoittaa rikostutkintavaltuuksien laajuutta, sekä muita vapauksia ja oikeuksia. Kyseisen tuomioistuimen mukaan on erityisesti luotava oikeudellinen kehys, jonka avulla voidaan sovittaa yhteen legitiimit intressit ja suojeltavat oikeudet (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 127 ja 128 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 51 Tässä yhteydessä direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan ensimmäisestä virkkeestä seuraa, että jäsenvaltiot voivat toteuttaa tämän tuomion 35 kohdassa mainitusta luottamuksellisuuden periaatteesta poikkeavan toimenpiteen, jos tällainen toimenpide on ”välttämät[ön], asianmukai[nen] ja oikeasuhtei[nen] demokraattisen yhteiskunnan toimenpi[de]”, ja kyseisen direktiivin johdanto-osan 11 perustelukappaleessa täsmennetään, että tällaisen toimenpiteen on ”ehdottomasti” oltava oikeassa suhteessa sen tarkoitukseen nähden (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 129 kohta).
- 52 Tältä osin on huomautettava, että yksityiselämän kunnioittamista koskevan perusoikeuden suoja edellyttää unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, että poikkeukset henkilötietojen suojaan ja sitä koskevat rajoitukset toteutetaan täysin välttämättömän rajoissa. Yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen ei myöskään voida pyrkiä ottamatta huomioon sitä, että se on sovittava yhteen niiden perusoikeuksien kanssa, joita toimenpide koskee, saattamalla yleisen edun mukainen tavoite ja toisaalta kyseessä olevat oikeudet keskenään harmoniseen tasapainoon (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 130 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 53 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee erityisesti, että jäsenvaltioiden mahdollisuutta oikeuttaa muun muassa direktiivin 2002/58 5, 6 ja 9 artiklassa säädettyjen oikeuksien ja velvollisuuksien rajoittaminen on arvioitava mittaamalla tällaiseen rajoittamiseen sisältyvän puuttumisen vakavuus ja tarkastamalla, että kyseisen rajoituksen yleisen edun mukaisen tavoitteen tärkeys on oikeassa suhteessa tähän vakavuuteen (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 131 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 54 Oikeasuhteisuutta koskevan edellytyksen täyttämiseksi kansallisessa lainsäädännössä on säädettävä selvistä ja täsmällisistä kyseessä olevan toimenpiteen laajuutta ja soveltamista koskevista säännöistä, joissa asetetaan vähimmäisvaatimukset, jotta henkilöillä, joiden henkilötiedoista on kyse, on riittävät takeet, joiden avulla heidän henkilötietojaan voidaan tehokkaasti suojata väärinkäytön vaaroilta. Kyseisen lainsäädännön on oltava kansallisen oikeuden mukaan laillisesti sitova, ja siinä on erityisesti mainittava, missä olosuhteissa ja millä edellytyksin tällaisten tietojen käsittelyä koskeva toimenpide voidaan toteuttaa, jotta taataan, että puuttuminen rajoittuu täysin välttämättömään. Tarve tällaisista takeista on tärkeä varsinkin silloin, kun henkilötietoja käsitellään automaattisesti, etenkin, kun on olemassa huomattava näiden tietojen lainvastaista saantia koskeva vaara. Nämä näkökohdat pätevät erityisesti silloin, kun on suojattava kyseistä henkilötietojen erityisryhmää eli arkaluonteisia tietoja (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 132 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 55 Kansallisen lainsäädännön, jossa säädetään henkilötietojen säilyttämisestä, on siis aina täytettävä objektiiviset kriteerit, joilla luodaan yhteys säilytettävien tietojen ja tavoitellun päämäärän välille. Erityisesti vakavan rikollisuuden torjunnan osalta tietojen, joiden säilyttämisestä säädetään, on oltava omiaan edistämään vakavien rikosten torjuntaa tai selvittämistä tai syyteharkintaa (ks. vastaavasti tuomio 8.4.2014, Digital Rights Ireland ym., C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238, 59 kohta ja tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 133 kohta).
- 56 Siltä osin kuin kyse on yleisen edun mukaisista tavoitteista, joilla voidaan perustella direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan nojalla toteutettu toimenpide, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ja erityisesti 6.10.2020 annetusta tuomiosta La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) ilmenee, että suhteellisuusperiaatteen mukaisesti näiden tavoitteiden välillä vallitsee niiden tärkeyteen perustuva hierarkia ja että tavoitteen, johon tällaisella toimenpiteellä pyritään, tärkeyden on oltava oikeassa suhteessa siitä aiheutuvan puuttumisen vakavuuteen nähden.
- 57 Tältä osin unionin tuomioistuin on katsonut, että kansallisen turvallisuuden takaamista koskeva tavoite, luettuna SEU 4 artiklan 2 kohdan valossa, jonka mukaan kansallinen turvallisuus säilyy yksinomaan kunkin jäsenvaltion vastuulla, on tärkeämpi kuin direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut muut tavoitteet, etenkin rikollisuuden, jopa vakavan rikollisuuden, torjumista yleensä ja yleisen turvallisuuden suojaamista koskevat tavoitteet. Jollei perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa määrättyjen muiden vaatimusten noudattamisesta muuta johdu, kansallisen turvallisuuden takaamista koskevalla tavoitteella voidaan näin ollen oikeuttaa toimenpiteitä, joilla puututaan perusoikeuksiin vakavammin kuin toimenpiteillä, jotka voitaisiin oikeuttaa näillä muilla tavoitteilla (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 135 ja 136 kohta).
- 58 Tästä syystä unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta, luettuna 7, 8 ja 11 artiklan sekä perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan valossa, ei ole esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa sallitaan kansallisen turvallisuuden takaamiseksi se, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat määrätään säilyttämään liikenne- ja paikkatiedot yleisesti ja erotuksetta tilanteissa, joissa asianomaisen jäsenvaltion kansalliseen turvallisuuteen kohdistuu vakava uhka, joka osoittautuu todelliseksi ja olemassa olevaksi tai ennakoitavissa olevaksi, ja joko tuomioistuin tai riippumaton hallinnollinen elin, jonka ratkaisu on sitova, voi kohdistaa päätökseen, jolla tällainen määräys annetaan, tehokasta valvontaa, jolla pyritään tarkastamaan, että kyseessä on jokin näistä tilanteista ja että niitä edellytyksiä ja takeita, joista on säädettävä, noudatetaan; mainittu määräys voidaan antaa ainoastaan ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään mutta jota voidaan jatkaa, jos kyseinen uhka on edelleen olemassa (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 168 kohta).
- 59 Siltä osin kuin on kyse rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa koskevasta tavoitteesta, unionin tuomioistuin on todennut, että ainoastaan vakavan rikollisuuden torjuminen ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäiseminen voivat suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oikeuttaa liikenne- ja paikkatietojen säilyttämisestä johtuvan kaltaiset vakavat puuttumiset perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin. Näin ollen vain sellaiset puuttumiset mainittuihin perusoikeuksiin, jotka eivät ole vakavia, voidaan oikeuttaa rikosten torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa yleisesti koskevalla tavoitteella (ks. tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 140 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 60 Euroopan komissio väitti istunnossa, että erityisen vakava rikollisuus voidaan rinnastaa kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvaan uhkaan.
- 61 Unionin tuomioistuin on kuitenkin jo katsonut, että kansallisen turvallisuuden säilyttäminen vastaa ensisijaisen tärkeää intressiä suojella valtion keskeisiä tehtäviä ja yhteiskunnan perustavanlaatuisia etuja, ja siihen kuuluu sellaisten terrorismin kaltaisten toimien torjuminen ja niistä rankaiseminen, jotka ovat omiaan horjuttamaan vakavasti tietyn maan perustavanlaatuisia perustuslaillisia, poliittisia, taloudellisia tai yhteiskunnallisia rakenteita ja erityisesti uhkaamaan suoraan yhteiskuntaa, väestöä tai valtiota sellaisenaan (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 135 kohta).
- 62 Lisäksi on todettava, että toisin kuin rikollisuuden, jopa erityisen vakavan rikollisuuden, kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvan uhan on oltava todellinen ja olemassa oleva tai ainakin ennakoitavissa, mikä edellyttää riittävän konkreettisten seikkojen ilmenemistä, jotta voidaan oikeuttaa liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen yleisesti ja erotuksetta rajoitetun ajanjakson ajan. Tällainen uhka eroaa siis luonteeltaan, vakavuudeltaan ja uhan muodostavien erityisten olosuhteiden vuoksi siitä yleisestä ja pysyvästä vaarasta, jonka muodostavat jännitteiden tai häiriöiden, jopa vakavien, ilmeneminen, tai vakavat rikokset (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 136 ja 137 kohta).
- 63 Näin ollen rikollisuutta, vaikka se olisi erityisen vakavaa, ei voida rinnastaa kansallista turvallisuutta koskevaan uhkaan. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 49 ja 50 kohdassa, tällainen rinnastaminen voisi merkitä uuden väliluokan käyttöön ottamista kansallisen turvallisuuden ja yleisen turvallisuuden välille, jotta ensin mainittuun liittyviä vaatimuksia voitaisiin soveltaa viimeksi mainittuun.
- 64 Tästä seuraa myös, että se toisessa ennakkoratkaisukysymyksessä mainittu seikka, että liikenne- ja paikkatiedot on laillisesti säilytetty kansallisen turvallisuuden varmistamiseksi, ei vaikuta niiden vakavan rikollisuuden ehkäisemiseksi tapahtuvan säilyttämisen laillisuuteen.
- 65 Vakavan rikollisuuden torjunnan tavoitteesta unionin tuomioistuin on todennut, että kansallinen lainsäädäntö, jossa tätä varten säädetään liikenne- ja paikkatietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä, ylittää täysin välttämättömän rajat eikä sitä voida pitää perusteltuna demokraattisessa yhteiskunnassa. Kun otetaan huomioon liikenne- ja paikkatiedoista mahdollisesti saatavan tiedon arkaluonteisuus, liikenne- ja paikkatietojen luottamuksellisuus on yksityiselämän kunnioittamista koskevan oikeuden kannalta olennaista. Koska yhtäältä näiden tietojen säilyttäminen voi tämän tuomion 46 kohdassa tarkoitetulla tavalla vaikuttaa ehkäisevästi perusoikeuskirjan 7 ja 11 artiklassa vahvistettujen perusoikeuksien käyttöön ja toisaalta tällaisesta säilyttämisestä johtuva puuttuminen on vakavaa, demokraattisessa yhteiskunnassa on siten tärkeää, että säilyttäminen on – kuten direktiivillä 2002/58 käyttöön otetussa järjestelmässä säädetään – poikkeus eikä sääntö ja että näitä tietoja ei voida säilyttää järjestelmällisesti ja jatkuvasti. Tämä päätelmä on tehtävä myös vakavan rikollisuuden torjuntaa ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemistä koskevien tavoitteiden ja näille tavoitteille annettavan merkityksen kannalta (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 141 ja 142 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 66 Unionin tuomioistuin on lisäksi korostanut, että kansallinen lainsäädäntö, jossa säädetään liikenne- ja paikkatietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä, kattaa lähes koko väestön sähköisen viestinnän ilman, että tehtäisiin mitään erottelua, rajoituksia tai poikkeuksia

tavoitteen perusteella. Tällainen säännöstö koskee yleisellä tavalla kaikkia sähköisiä viestintäpalveluja käyttäviä henkilöitä, vaikka kyseiset henkilöt eivät ole edes välillisesti tilanteessa, joka voisi johtaa rikosoikeudellisen menettelyn vireillepanoon. Sitä sovelletaan siis myös henkilöihin, joiden osalta ei ole mitään seikkaa, jonka perusteella voitaisiin olettaa, että heidän toimintansa voisi liittyä edes välillisesti tai kaukaisesti kyseiseen vakavan rikollisuuden torjumisen tavoitteeseen, ja erityisesti ilman, että säilytettävien tietojen ja yleiselle turvallisuudelle aiheutuvan uhan välillä olisi mitään yhteyttä. Kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, tällaista lainsäädäntöä ei ole varsinkaan rajattu säilyttämiseen, joka koskee joko tiettyyn ajanjaksoon ja/tai maantieteellisesti määriteltyyn alueeseen ja/tai sellaisten henkilöiden piiriin, jotka voisivat olla sekaantuneita tavalla tai toisella vakavaan rikokseen, liittyviä tietoja taikka henkilöitä, joiden tietojen säilyttäminen voisi muilla perusteilla myötävaikuttaa vakavan rikollisuuden torjumiseen (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 143 ja 144 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

67 Unionin tuomioistuin on sitä vastoin 6.10.2020 antamansa tuomion La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) 168 kohdassa täsmentänyt, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, ei ole esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa säädetään vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemiseksi

- liikenne- ja paikkatietojen kohdennetusta säilyttämisestä, joka on objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella rajattu rekisteröityjen muodostamien ryhmien mukaan tai maantieteellisen kriteerin avulla ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään mutta jota voidaan jatkaa
- liittymän lähteelle annettujen IP-osoitteiden yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä ajanjaksoksi, joka on rajattu täysin välttämättömään
- sähköisten viestintävälineiden käyttäjien henkilöllisyyttä koskevien tietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä, ja
- siitä, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat määrätään toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä, johon kohdistuu tehokas tuomioistuINVALVONTA, varmistamaan nopeasti (quick freeze) kyseisten palveluntarjoajien käytössä olevien liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen tietyn ajan,

jos näillä toimenpiteillä varmistetaan selvin ja täsmällisin säännöin, että kyseessä olevien tietojen säilyttämisen ehtona on, että näihin toimenpiteisiin liittyviä aineellisia ja menettelyllisiä edellytyksiä noudatetaan, ja että rekisteröidyillä on tehokkaat takeet väärinkäytön vaaroja vastaan.

68 Nyt käsiteltävässä ennakkoratkaisupyyntönsä, joka saapui unionin tuomioistuimeen ennen 6.10.2020 annetun tuomion La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) ja 2.3.2021 annetun tuomion Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset) (C-746/18, EU:C:2021:152) julistamista, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että vain liikenne- ja paikkatietojen yleinen ja erotuksetta tapahtuva säilyttäminen mahdollistaa vakavan rikollisuuden tehokkaan torjunnan. Muun muassa Irlanti ja Ranskan hallitus väittivät 13.9.2021 pidetyssä istunnossa, että tätä päätelmää ei horjuta se, että jäsenvaltiot voivat turvautua edellisessä kohdassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

- 69 Tältä osin on todettava ensinnäkin, että syytetoimien tehokkuus ei yleensä riipu yhdestä ainoasta tutkintavälineestä vaan kaikista tätä varten toimivaltaisten kansallisten viranomaisten käytettävissä olevista tutkintavälineistä.
- 70 Toiseksi on korostettava, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdassa, luettuna yhdessä 7, 8 ja 11 artiklan sekä perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan kanssa, sellaisena kuin sitä on tulkittu tämän tuomion 67 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä, sallitaan se, että jäsenvaltiot toteuttavat vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemiseksi paitsi toimenpiteitä, joilla otetaan käyttöön tietojen kohdennettu säilyttäminen ja nopea säilyttäminen, myös toimenpiteitä, joissa säädetään yhtäältä sähköisten viestintävälineiden käyttäjien henkilöllisyyttä koskevien tietojen ja toisaalta liittymän lähteelle annettujen IP-osoitteiden yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä.
- 71 Tältä osin on selvää, että sähköisten viestintävälineiden käyttäjien henkilöllisyyteen liittyvien tietojen säilyttäminen voi myötävaikuttaa vakavan rikollisuuden torjuntaan, kunhan näiden tietojen avulla voidaan tunnistaa henkilöt, jotka ovat käyttäneet näitä välineitä vakavan rikoksen valmistelun tai tekemisen yhteydessä.
- 72 Kuten tämän tuomion 67 kohdassa tiivistetysti esitetystä oikeuskäytännöstä ilmenee, direktiivi 2002/58 ei ole esteenä henkilöllisyyttä koskevien tietojen yleiselle säilyttämiselle yleisen rikosten torjunnan tarkoituksessa. Näin ollen on täsmennettävä, ettei kyseinen direktiivi eikä mikään muukaan unionin oikeuden toimi ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka tavoitteena on vakavan rikollisuuden torjunta ja jonka nojalla etukäteen maksetun SIM-kortin kaltaisen sähköisen viestintävälineen hankinta edellyttää sellaisten virallisten asiakirjojen tarkistamista, jotka osoittavat ostajan henkilöllisyyden, ja sitä, että myyjä rekisteröi tästä saadut tiedot, ja myyjällä on tarvittaessa velvollisuus antaa nämä tiedot toimivaltaisille kansallisille viranomaisille.
- 73 Lisäksi on muistutettava, että liittymän lähteille annettujen IP-osoitteiden yleinen säilyttäminen merkitsee vakavaa puuttumista perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin, koska IP-osoitteet voivat mahdollistaa täsmällisten johtopäätösten tekemisen asianomaisen sähköisen viestintävälineen käyttäjän yksityiselämästä ja niillä voi olla perusoikeuskirjan 11 artiklassa taatun sananvapauden käyttämistä ehkäisevä vaikutus. Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut tällaisesta säilyttämisestä, että tämän tuomion 50–53 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä edellytetyn kyseessä olevien oikeuksien ja legitiimien intressien välttämättömän yhteensovittamisen kannalta on kuitenkin otettava huomioon se, että verkkorikoksen ja erityisesti lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2004/68/YOS korvaamisesta 13.12.2011 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/93/EU (EUVL 2011, L 335, s. 1) 2 artiklan c alakohdassa tarkoitetun lapsipornografian hankkimisen, levittämisen, välittämisen tai verkkoon lähettämisen tapauksessa IP-osoite voi olla ainoa tutkintakeino, jolla voidaan yksilöidä henkilö, jolle kyseinen osoite oli annettu kyseisen rikoksen tekohetkellä (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 153 ja 154 kohta).
- 74 Unionin tuomioistuin on näin ollen katsonut, että tällainen liittymän lähteelle annettujen IP-osoitteiden yleinen ja erotuksetta tapahtuva säilyttäminen ei lähtökohtaisesti ole vastoin direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan valossa, kunhan kyseisen mahdollisuuden osalta noudatetaan tiukasti sellaisia aineellisia ja menettelyllisiä

edellytyksiä, joita on sovellettava 6.10.2020 annetun tuomion La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) 155 ja 156 kohdassa tarkoitettujen tietojen käyttöön.

- 75 Kolmanneksi siltä osin kuin on kyse lainsäädännöllisistä toimenpiteistä, joilla säädetään liikenne- ja paikkatietojen kohdennetusta säilyttämisestä ja nopeasta säilyttämisestä, ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvistä tiedoista käy ilmi näiden toimenpiteiden tämän tuomion 67 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä esitettyä tiukempi tulkinta. Vaikka näiden säilyttämistoimenpiteiden on tämän tuomion 40 kohdassa mieleen palautetun mukaisesti oltava luonteeltaan poikkeuksellisia direktiivillä 2002/58 käyttöön otetussa järjestelmässä, direktiivissä, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklassa sekä 52 artiklan 1 kohdassa vahvistettujen perusoikeuksien valossa, ei aseteta kohdennettua säilyttämistä koskevan määräyksen antamisen edellytykseksi sitä, että vakavan rikoksen mahdollinen tapahtumapaikka tai tällaiseen tekoon osallistumiseen epäillyt henkilöt ovat ennalta tiedossa. Kyseisessä direktiivissä ei myöskään edellytetä, että säilyttämisen nopeasta varmistamisesta annettu määräys koskisi vain ennen tällaisen määräyksen antamista tunnistettuja epäiltyjä.
- 76 Unionin tuomioistuin on ensinnäkin katsonut kohdennetusta säilyttämisestä, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta ei ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, joka perustuu objektiivisiin seikkoihin, joiden perusteella kohteeksi voidaan valikoida henkilöt, joiden liikenne- ja paikkatiedot voivat paljastaa ainakin välillisen yhteyden vakaviin rikoksiin, myötävaikuttaa vakavan rikollisuuden torjumiseen tai ehkäistä yleistä turvallisuutta koskevan vakavan uhan taikka kansallista turvallisuutta koskevan uhan (tuomio 21.12.2016, Tele2 Sverige ja Watson ym., C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970, 111 kohta ja tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 148 kohta).
- 77 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt tältä osin, että vaikka nämä objektiiviset seikat voivat vaihdella vakavan rikollisuuden torjuntaa, tutkintaa, selvittämistä ja syyteharkintaa koskevien toimenpiteiden mukaan, näin kohteeksi valitut henkilöt voivat olla muun muassa henkilöitä, jotka on etukäteen tunnistettu sovellettavien kansallisten menettelyjen yhteydessä objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella henkilöiksi, jotka aiheuttavat uhan asianomaisen jäsenvaltion yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle (ks. vastaavasti tuomio 21.12.2016, Tele2 Sverige ja Watson ym., C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970, 110 kohta ja tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 149 kohta).
- 78 Jäsenvaltioilla on siten muun muassa mahdollisuus toteuttaa säilyttämistoimenpiteitä, jotka kohdistuvat henkilöihin, jotka tällaisen tunnistamisen perusteella ovat parhaillaan tutkinnan tai muiden valvontatoimenpiteiden kohteena tai joilla on kansallisessa rikosrekisterissä merkintä vakavista rikoksista, mikä voi merkitä suurta rikosten uusimisvaaraa. Kun tällainen tunnistaminen perustuu kansallisessa oikeudessa määriteltuihin objektiivisiin ja syrjimättömiin seikkoihin, näitä henkilöjä koskevien tietojen kohdennettu säilyttäminen on perusteltua.
- 79 Toisaalta liikenne- ja paikkatietojen säilyttämistä koskevan kohdennetun toimenpiteen rajaaminen voi kansallisen lainsäätäjän valinnan mukaan ja suhteellisuusperiaatetta tiukasti noudattaen perustua myös maantieteelliseen kriteeriin, jos toimivaltaiset kansalliset viranomaiset katsovat objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella, että yhdellä tai useammalla maantieteellisellä alueella vallitsee tilanne, johon liittyy vakavien rikosten valmistelun tai toteuttamisen korkea riski. Näillä alueilla voi olla muun muassa paikkoja, joilla tehdään lukuisia vakavia rikoksia, paikkoja, jotka ovat erityisen alttiita vakavien rikosten tekemiselle, kuten

paikkoja tai infrastruktuureja, joissa käy säännöllisesti hyvin suuri määrä henkilöitä, taikka lentoasemien, rautatieasemien, merisatamien tai tietullialueiden kaltaisia strategisia paikkoja (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net* ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 150 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 80 On korostettava, että kyseisen oikeuskäytännön mukaan toimivaltaiset kansalliset viranomaiset voivat toteuttaa edellisessä kohdassa tarkoitettujen alueiden osalta kohdennetun säilyttämistoimenpiteen, joka perustuu maantieteelliseen kriteeriin, kuten rikollisuuden keskimääräiseen määrään jollakin maantieteellisellä alueella, ilman että niillä välttämättä olisi konkreettisia indisioita vakavan rikoksen valmistelusta tai tekemisestä asianomaisilla alueilla. Koska tällaiseen kriteeriin perustuva kohdennettu säilyttämistoimenpide voi kohteena olevien vakavien rikosten ja kunkin jäsenvaltion oman tilanteen mukaan koskea sekä paikkoja, joille on ominaista vakavien rikosten suuri määrä, että paikkoja, jotka ovat erityisen alttiita tällaisten rikosten tekemiselle, se ei ole lähtökohtaisesti myöskään omiaan johtamaan syrjintään, koska vakavan rikollisuuden keskimääräistä esiintymistä koskevalla kriteerillä ei sellaisenaan ole mitään yhteyttä mahdollisesti syrjiviin tekijöihin.
- 81 Lisäksi ja ennen kaikkea kohdennetulla säilyttämistoimenpiteellä, joka koskee paikkoja tai infrastruktuureja, joissa käy säännöllisesti suuri määrä ihmisiä, tai strategisia paikkoja, kuten lentoasemia, rautatieasemia, merisatamia tai tietullialueita, annetaan toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuus kerätä liikennetietoja ja erityisesti kaikkien sellaisten henkilöiden paikkatietoja, jotka käyttävät tiettyä ajankohtana sähköistä viestintävälinettä jossakin näistä paikoista. Tällaisella kohdennetulla säilyttämistoimenpiteellä voidaan siten mahdollistaa se, että kyseiset viranomaiset saavat näin säilytettyihin tietoihin pääsyn avulla tietoja näiden henkilöiden läsnäolosta kyseisen toimenpiteen kattamilla paikoilla tai maantieteellisillä alueilla sekä heidän liikkumisistaan niiden välillä tai niiden sisällä, ja tehdä niistä vakavan rikollisuuden torjumiseksi päätelmiä heidän läsnäolostaan ja toiminnastaan tiettyä ajankohtana näillä paikoilla tai maantieteellisillä alueilla tietojen säilyttämisen ajan.
- 82 Todettakoon vielä, että tällaisen kohdennetun säilyttämistoimenpiteen kohteena olevia maantieteellisiä alueita voidaan – ja tarvittaessa täytyy – mukauttaa niiden valinnan perusteena olleiden olosuhteiden kehityksen mukaan, mikä mahdollistaa muun muassa reagoimisen vakavan rikollisuuden torjunnan kehitykseen. Unionin tuomioistuin on nimittäin jo todennut, että tämän tuomion 76–81 kohdassa kuvattujen kohdennettujen säilyttämistoimenpiteiden kesto ei saa ylittää sitä, mikä on täysin välttämätöntä tavoitellun päämäärän ja toimenpiteiden perusteena olevien olosuhteiden kannalta, sanotun kuitenkin rajoittamatta toimenpiteen mahdollista uudistamista sen vuoksi, että tällaisen säilyttämisen tarve on edelleen olemassa (tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net* ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 151 kohta).
- 83 Siltä osin kuin on kyse mahdollisuudesta säätää muista erottavista kriteereistä kuin henkilöön liittyvästä tai maantieteellisestä kriteeristä liikenne- ja paikkatietojen kohdennetun säilyttämisen toteuttamiseksi, ei voida sulkea pois sitä, että muita objektiivisia ja syrjimättömiä kriteerejä voidaan ottaa huomioon sen varmistamiseksi, että kohdennetun säilyttämistoimenpiteen ulottuvuus rajoittuu täysin välttämättömään ja että vakavien rikosten ja henkilöiden, joiden tiedot säilytetään, välillä on ainakin välillinen yhteys. Koska direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta koskee jäsenvaltioiden lainsäädäntötoimenpiteitä, tällaisten kriteerien yksilöiminen kuuluu kuitenkin jäsenvaltioille eikä unionin tuomioistuimelle, koska kyseeseen ei voi tulla se, että tällä tavoin palautettaisiin liikenne- ja paikkatietojen yleinen ja erotuksetta tapahtuva säilyttäminen.

- 84 Kuten julkisasiamies Campos Sánchez-Bordona totesi ratkaisuehdotuksensa SpaceNet ja Telekom Deutschland (C-793/19 ja C-794/19, EU:C:2021:939) 50 kohdassa, se, että on mahdollisesti vaikea määrittää tarkasti niitä tilanteita ja edellytyksiä, joiden toteutuessa kohdennettu säilyttäminen voidaan toteuttaa, ei voi oikeuttaa jäsenvaltioita muuttamaan poikkeusta säännöksi siten, että ne säätävät liikenne- ja paikkatietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä.
- 85 Siltä osin kuin toiseksi on kyse sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien käsittelemien ja tallentamien liikenne- ja paikkatietojen nopeasta säilyttämisestä direktiivin 2002/58 5, 6 ja 9 artiklan tai kyseisen direktiivin 15 artiklan 1 kohdan nojalla toteutettujen lainsäädännöllisten toimenpiteiden perusteella, on muistutettava, että tällaiset tiedot on lähtökohtaisesti tapauksen mukaan poistettava tai tehtävä nimettömiksi niiden lakisäateisten määräaikojen päätyttyä, jotka mainitun direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetuissa kansallisissa säännöksissä on asetettu niiden käsittelylle ja tallentamiselle. Unionin tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että tämän käsittelyn ja tallentamisen aikana voi syntyä tilanteita, joissa on välttämätöntä säilyttää mainitut tiedot näiden määräaikojen jälkeen vakavien rikosten tai kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvien loukkausten selvittämiseksi, ja näin on sekä tilanteessa, jossa nämä rikokset tai loukkaukset on jo voitu todeta, että tilanteessa, jossa voidaan kaikkien merkityksellisten seikkojen objektiivisen tarkastelun päätteeksi kohtuudella epäillä, että kyseinen rikos tai loukkaus on tapahtunut (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 160 ja 161 kohta).
- 86 Tällaisessa tilanteessa jäsenvaltiot voivat – kun otetaan huomioon tämän tuomion 50–53 kohdassa tarkoitettu kyseessä olevien oikeuksien ja legitiimien intressien välttämätön yhteensovittaminen – säätää direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan nojalla annetussa lainsäädännössä mahdollisuudesta velvoittaa sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat sellaisella toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä, joka voi olla tehokkaan tuomioistuINVALVONNAN kohteena, varmistamaan nopeasti niiden käytössä olevien liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen tietyn ajan (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 163 kohta).
- 87 Siltä osin kuin tällaisen säilyttämisen nopean varmistamisen tavoite ei enää vastaa niitä tavoitteita, joita varten tiedot on alun perin kerätty ja säilytetty, ja siltä osin kuin kaiken tietojenkäsittelyn on perusoikeuskirjan 8 artiklan 2 kohdan mukaan tapahduttava tiettyä tarkoitusta varten, jäsenvaltioiden on lainsäädännössään täsmennettävä tavoite, jota varten tietojen säilyttämisen nopea varmistaminen on mahdollista. Kun otetaan huomioon se, että tällaisesta säilyttämisestä todennäköisesti aiheutuva puuttuminen perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistettuihin perusoikeuksiin on vakavaa, ainoastaan vakavan rikollisuuden torjunta ja varsinkin kansallisen turvallisuuden takaaminen voivat oikeuttaa kyseisen puuttumisen sillä edellytyksellä, että tämä toimenpide ja näin säilytettyjen tietojen saanti tapahtuvat täysin välttämättömän rajoissa, siten kuin 6.10.2020 annetun tuomion La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) 164–167 kohdassa on kuvattu.
- 88 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt, että tämänkaltaista säilyttämistoimenpidettä ei pidä rajoittaa sellaisten henkilöiden tietoihin, jotka on etukäteen tunnistettu uhan aiheuttajiksi jäsenvaltion yleiselle turvallisuudelle tai kansalliselle turvallisuudelle, tai sellaisten henkilöiden tietoihin, joiden konkreettisesti epäillään syylistyneen vakavaan rikokseen tai loukkaan kansallista turvallisuutta. Unionin tuomioistuimen mukaan on niin, että koska tällaisen toimenpiteen osalta on noudatettava direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdassa, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan ja 52 artiklan 1 kohdan valossa, vahvistettuja puitteita ja kun otetaan huomioon tämän tuomion 55 kohdassa esitetyt seikat, se voidaan lainsäätäjän valinnan

mukaan ja täysin välttämättömän rajoissa ulottaa koskemaan muihin kuin sellaisiin henkilöihin liittyviä liikenne- ja paikkatietoja, joiden epäillään suunnitelleen vakavaa rikosta tai kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvaa loukkausta taikka syyllistyneen tällaiseen rikokseen tai loukkaukseen, siltä osin kuin kyseisillä tiedoilla voidaan objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella myötävaikuttaa tällaisen rikoksen tai tällaisen kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvan loukkauksen selvittämiseen; tällaisia tietoja ovat esimerkiksi rikoksen uhria ja hänen sosiaalista tai ammatillista lähipiiriään koskevat tiedot (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 165 kohta).

- 89 Lainsäädäntötoimenpiteellä voidaan siten sallia se, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat määrätään varmistamaan etenkin sellaisten henkilöiden liikenne- ja paikkatietojen nopea varmistaminen, joiden kanssa uhri on ollut yhteydessä sähköisiä viestintävälineitään käyttäen ennen yleistä turvallisuutta koskevan uhan ilmenemistä tai ennen vakavan rikoksen tekemistä.
- 90 Tällainen säilyttämisen nopea varmistaminen voidaan tämän tuomion 88 kohdassa mainitun unionin tuomioistuin oikeuskäytännön mukaan ja samoin edellytyksin, jotka on mainittu tässä kohdassa, ulottaa koskemaan myös tiettyjä maantieteellisiä alueita, kuten kyseessä olevan rikoksen teko- tai valmistelupaikkaa tai kyseessä olevaan kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvan loukkauksen tapahtuma- tai valmistelupaikkaa. Täsmennettäköön, että tällaisen toimenpiteen kohteena voivat vielä olla liikenne- ja paikkatiedot, jotka liittyvät siihen paikkaan, jossa henkilö, joka on mahdollisesti joutunut vakavan rikoksen uhriksi, on kadonnut, edellyttäen, että kyseinen toimenpide sekä näin säilytettyjen tietojen saaminen ovat täysin välttämättömän rajoissa vakavan rikollisuuden torjumiseksi tai kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi, sellaisina kuin ne on esitetty 6.10.2020 annetun tuomion La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) 164–167 kohdassa.
- 91 Lisäksi on täsmennettävä, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta ei ole esteenä sille, että toimivaltaiset kansalliset viranomaiset määräävät nopeasta säilyttämistoimenpiteestä heti sen tutkinnan ensimmäisessä vaiheessa, joka koskee vakavaa uhkaa yleiselle turvallisuudelle tai mahdollisesti vakavaa rikosta, eli siitä hetkestä lähtien, jolloin kyseiset viranomaiset voivat kansallisen oikeuden asian kannalta merkityksellisten säännösten mukaan aloittaa tällaisen tutkinnan.
- 92 Tämän tuomion 67 kohdassa tarkoitettujen liikenne- ja paikkatietojen säilyttämistä koskevien toimenpiteiden moninaisuudesta on täsmennettävä, että näitä eri toimenpiteitä voidaan kansallisen lainsäätäjän valinnan mukaan ja täysin välttämättömän rajoja noudattaen soveltaa yhdessä. Näissä olosuhteissa direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohta, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, sellaisena kuin sitä on tulkittu 6.10.2020 annettuun tuomioon La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) perustuvassa oikeuskäytännössä, ei ole esteenä näiden toimenpiteiden yhdistämiselle.
- 93 Neljänneksi ja viimeiseksi korostettakoon, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan nojalla toteutettujen toimenpiteiden oikeasuhteisuus edellyttää unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan, sellaisena kuin se siitä on esitetty yhteenveto 6.10.2020 annetussa tuomiossa La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791), paitsi soveltuvuuden ja välttämättömyyden vaatimusten, myös sen vaatimuksen noudattamista, että nämä toimenpiteet ovat oikeasuhteisia asetettuun tavoitteeseen nähden.

- 94 Tässä yhteydessä on muistutettava, että unionin tuomioistuin totesi 8.4.2014 antamansa tuomion *Digital Rights Ireland* ym. (C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238) 51 kohdassa, että vaikka vakavan rikollisuuden torjuminen on ensisijaisen tärkeää yleisen turvallisuuden takaamiseksi ja tämän torjumisen tehokkuus voi riippua suuressa määrin nykyaikaisten tutkintatekniikkojen käytöstä, tällainen yleisen edun mukainen tavoite, niin perustavanluonteinen kuin se onkin, ei yksin voi oikeuttaa katsomaan direktiivissä 2006/24 säädetyn kaltaista yleistä ja erotuksetonta säilyttämistoimenpidettä välttämättömäksi mainitun torjumisen kannalta.
- 95 Unionin tuomioistuin on täsmentänyt samaan tapaan 6.10.2020 antamansa tuomion *La Quadrature du Net* ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791) 145 kohdassa, että edes jäsenvaltioiden toimintavelvollisuudet, jotka voivat perustua tapauksen mukaan perusoikeuskirjan 3, 4 ja 7 artiklaan ja jotka – kuten tämän tuomion 49 kohdassa on todettu – koskevat sellaisten sääntöjen käyttöönottoa, joilla voidaan torjua tehokkaasti rikoksia, eivät kuitenkaan voi oikeuttaa yhtä vakavia puuttumisia kuin ne, joita kansallisesta säännöstöstä, jossa säädetään liikenne- ja paikkatietojen säilyttämisestä, aiheutuu lähes koko väestön perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa vahvistetuille perusoikeuksille ilman, että rekisteröityjen tiedot olisivat omiaan tuomaan esiin ainakin välillisen yhteyden tavoiteltuun päämäärään.
- 96 Tanskan hallitus väitti istunnossa, että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten pitäisi vakavan rikollisuuden torjumiseksi voida saada yleisesti ja erotuksetta säilytetyt liikenne- ja paikkatiedot 6.10.2020 annettuun tuomioon *La Quadrature du Net* ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 135–139 kohta) perustuvan oikeuskäytännön mukaisesti, jotta ne voivat vastata todelliseen ja olemassa olevaan tai ennakoitavissa olevaan kansallista turvallisuutta koskevaan uhkaan.
- 97 Aluksi on todettava, että jos vakavan rikollisuuden torjumiseksi annettaisiin oikeus saada yleisesti ja erotuksetta säilytetyjä liikenne- ja paikkatietoja, tämä oikeus tehtäisiin riippuvaiseksi olosuhteista, jotka eivät liity kyseiseen tavoitteeseen, sen perusteella, onko asianomaisessa jäsenvaltiossa edellisessä kohdassa tarkoitettun kaltainen vakava uhka kansalliselle turvallisuudelle, vaikka pelkkää vakavan rikollisuuden torjumisen tavoitetta, jonka pitäisi oikeuttaa näiden tietojen säilyttäminen ja niiden saanti, tarkasteltaessa mikään ei oikeuta erilaista kohtelua etenkin jäsenvaltioiden välillä.
- 98 Kuten unionin tuomioistuin on jo todennut, oikeus saada palveluntarjoajien direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan nojalla toteutetun toimenpiteen nojalla säilyttämiä liikenne- ja paikkatietoja, mikä on toteutettava direktiivin 2002/58 tulkintaa koskevaa oikeuskäytäntöä täysimääräisesti noudattaen, voidaan lähtökohtaisesti perustella ainoastaan sillä yleisen edun mukaisella tavoitteella, jonka tähden kyseisille palveluntarjoajille on asetettu tämä säilyttämisvelvollisuus. Toisin on vain, jos tavoitteen, johon tietojen saannilla pyritään, merkitys on suurempi kuin säilyttämisen perustana olleen tavoitteen (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, *La Quadrature du Net* ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 165 ja 166 kohta).
- 99 Tanskan hallituksen argumentaatio koskee kuitenkin tilannetta, jossa suunnitellun tietojen saantia koskevan pyynnön tavoite eli vakavan rikollisuuden torjunta on yleisen edun mukaisten tavoitteiden hierarkiassa alempana kuin säilyttämisen perusteena ollut tavoite eli kansallisen turvallisuuden takaaminen. Säilytettyjen tietojen saannin salliminen tällaisessa tilanteessa olisi vastoin tuomion edellisessä kohdassa sekä 53, 56, 57 ja 59 kohdassa mainittua yleistä etua koskevien tavoitteiden hierarkiaa.

100 Lisäksi ja ennen kaikkea on todettava, että tämän tuomion 65 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti liikenne- ja paikkatietoja ei voida säilyttää yleisesti ja erotuksetta vakavan rikollisuuden torjumiseksi, eikä näiden tietojen saantia näin ollen voida perustella tässä samassa tarkoituksessa. Kun näitä tietoja on poikkeuksellisesti säilytetty yleisesti ja erotuksetta kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sellaista uhkaa vastaan, joka osoittautuu todelliseksi ja olemassa olevaksi tai ennakoitavaksi, tämän tuomion 58 kohdassa tarkoitetuissa olosuhteissa, rikostutkinnan osalta toimivaltaiset kansalliset viranomaiset eivät voi saada kyseisiä tietoja rikosoikeudellisen menettelyn yhteydessä, sillä muutoin tällaisen säilyttämisen kieltö vakavan rikollisuuden torjumiseksi, josta muistutetaan mainitussa 65 kohdassa, menettäisi kokonaan tehokkaan vaikutuksensa.

101 Kun otetaan huomioon kaikki edellä esitetty, ensimmäiseen, toiseen ja neljänteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa säädetään ennalta ehkäisevästi liikenne- ja paikkatietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta tietojen säilyttämisestä vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleistä turvallisuutta koskevien vakavien uhkien ehkäisemiseksi. Kyseinen 15 artiklan 1 kohta, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, ei sitä vastoin ole esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa säädetään vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemiseksi

- liikenne- ja paikkatietojen kohdennetusta säilyttämisestä, joka on objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella rajattu rekisteröityjen muodostamien ryhmien mukaan tai maantieteellisen kriteerin avulla ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään mutta jota voidaan jatkaa
- liittymän lähteelle annettujen IP-osoitteiden yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä ajanjaksoksi, joka on rajattu täysin välttämättömään
- sähköisten viestintävälineiden käyttäjien henkilöllisyyttä koskevien tietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä, ja
- siitä, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat määrätään toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä, johon kohdistuu tehokas tuomioistuinvalvonta, varmistamaan nopeasti kyseisten palveluntarjoajien käytössä olevien liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen tietyn ajan,

jos näillä toimenpiteillä varmistetaan selvin ja täsmällisin säännöin, että kyseessä olevien tietojen säilyttämisen ehtona on, että näihin toimenpiteisiin liittyviä aineellisia ja menettelyllisiä edellytyksiä noudatetaan, ja että rekisteröidyillä on tehokkaat takeet väärinkäytön vaaroja vastaan.

Kolmas kysymys

102 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelelee kolmannella kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla poliisin vakavien rikosten tutkinnan ja syytetoimien yhteydessä esittämien, säilytettyjen tietojen saantia koskevien pyyntöjen keskitetty käsittely kuuluu poliisivirkamiehelle, jota avustaa poliisin sisäinen yksikkö, jolla on tietty itsenäisyys tehtävänsä suorittaessaan, ja jonka päätökset voivat myöhemmin olla tuomioistuinvalvonnan kohteena.

- 103 Muistutettakoon ensiksi, että vaikka niiden edellytysten, joiden nojalla sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on annettava toimivaltaisille kansallisille viranomaisille oikeus saada hallussaan olevia tietoja, määrittäminen kuuluu kansallisen oikeuden alaan, oikeasuhteisuutta koskevan edellytyksen täyttämiseksi, kuten tämän tuomion 54 kohdassa muistutetaan, kansallisessa lainsäädännössä on kuitenkin oikeasuhteisuutta koskevan edellytyksen täyttämiseksi säädettävä selvistä ja täsmällisistä kyseessä olevan toimenpiteen laajuutta ja soveltamista koskevista säännöistä, joissa asetetaan vähimmäisvaatimukset, jotta henkilöillä, joiden henkilötiedoista on kyse, on riittävät takeet, joiden avulla heidän henkilötietojaan voidaan tehokkaasti suojata väärinkäytön vaaroilta (ks. vastaavasti tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 104 Direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan nojalla annetussa kansallisessa lainsäädännössä, jossa säännellään toimivaltaisten viranomaisten oikeutta saada säilytettyjä liikenne- ja paikkatietoja, ei etenkään voida tyytyä vaatimaan, että viranomaisten oikeus saada tietoja vastaa kyseisen lainsäädännön tarkoitusta, vaan siinä on myös säädettävä kyseisen käytön aineellisista ja menettelyllisistä edellytyksistä (tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 105 Näin ollen, ja koska yleisen kaikkien säilytettyjen tietojen saamista koskevan oikeuden, joka on riippumaton siitä, onko olemassa mitään edes välillistä yhteyttä asetettuun tavoitteeseen nähden, ei voida katsoa olevan rajattu täysin välttämättömään, asianomaisen kansallisen lainsäädännön on perustuttava objektiivisiin kriteereihin niiden olosuhteiden ja edellytysten määrittelemiseksi, joilla toimivaltaisille kansallisille viranomaisille on annettava oikeus saada kyseessä olevia tietoja. Tältä osin tällainen oikeus voidaan lähtökohtaisesti myöntää rikollisuuden torjumisen tavoitteen yhteydessä vain sellaisten henkilöiden tietoihin, joiden epäillään suunnittelevan, tekävän tai tehneen vakavan rikoksen tai olevan jollakin tavalla osallisena tällaisessa rikoksessa. Erityisissä tilanteissa, kuten niissä, joissa kansallisen turvallisuuden, maanpuolustuksen tai yleisen turvallisuuden elintärkeitä intressejä uhkaa terrorismi, oikeus saada muiden henkilöiden tietoja voidaan kuitenkin myöntää myös, jos olemassa on objektiivisia seikkoja, joiden perusteella voidaan katsoa, että näillä tiedoilla voidaan konkreettisesti tapauksessa tosiasiallisesti myötävaikuttaa tällaisen toiminnan torjumiseen (tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 106 Sen takaamiseksi, että näitä edellytyksiä noudatetaan käytännössä täysimääräisesti, on olennaista se, että toimivaltaisten kansallisten viranomaisten oikeus saada säilytettyjä tietoja edellyttää joko tuomioistuimen tai riippumattoman hallinnollisen elimen etukäteisvalvontaa ja sitä, että kyseisen tuomioistuimen tai elimen ratkaisu annetaan perustellusta pyynnöstä, jonka nämä viranomaiset esittävät rikoksen torjunta-, selvittämis- tai syyteharkintamenettelyssä (tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 107 Kyseinen etukäteisvalvonta edellyttää muun muassa sitä, että sen suorittamisesta vastaavalla tuomioistuimella tai riippumattomalla hallintoelimellä on kaikki valtuudet ja kaikki takeet, jotka ovat välttämättömiä sen varmistamiseksi, että kyseessä olevat eri legitiimit intressit ja oikeudet sovitetaan yhteen. Tarkemmin ottaen rikostutkinnan osalta tällainen valvonta edellyttää sitä, että kyseinen tuomioistuin tai elin pystyy turvaamaan oikeudenmukaisen tasapainon yhtäältä rikollisuuden torjumiseksi tehtävän tutkinnan tarpeisiin liittyvien legitiimien intressien ja toisaalta

henkilöiden, joita tietojensaanti koskee, yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojelua koskevien perusoikeuksien välillä (tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 52 kohta).

- 108 Siinä tapauksessa, että kyseisen valvonnan suorittaa tuomioistuimen sijaan riippumaton hallinnollinen elin, kyseisellä elimellä on oltava asema, jossa se voi suorittaa tehtävänsä objektiivisesti ja puolueettomasti, ja sen on tätä varten oltava suojattu kaikelta ulkopuoliselta vaikuttamiselta. Niinpä riippumattomuutta koskeva vaatimus, joka etukäteisvalvonnasta vastaavan viranomaisen on täytettävä, edellyttää sitä, että kyseinen viranomainen on ulkopuolinen siihen viranomaiseen nähden, joka pyytää kyseisten tietojen saantia, jotta ensiksi mainittu voi suorittaa valvonnan objektiivisesti ja puolueettomasti suojattuna kaikelta ulkopuoliselta vaikuttamiselta. Erityisesti rikosasioissa riippumattomuuden vaatimus tarkoittaa, että tästä etukäteisvalvonnasta vastaava viranomainen ei yhtäältä osallistu kyseisen rikostutkinnan suorittamiseen ja toisaalta on neutraalissa asemassa rikosprosessin asianosaisiin nähden (tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 53 ja 54 kohta).
- 109 Unionin tuomioistuin on siten katsonut muun muassa, että tutkintaa johtavaa syyttäväviranomaista, joka tarvittaessa ajaa syytettä, ei voida pitää ulkopuolisena kyseessä oleviin legitiimeihin intresseihin nähden, koska tämän tehtävänä ei nimittäin ole ratkaista asiaa täysin riippumattomasti vaan saattaa se tarvittaessa toimivaltaisen tuomioistuimen käsiteltäväksi syytettä ajavana asianosaisena oikeudenkäynnissä. Näin ollen tällainen syyttäväviranomainen ei voi suorittaa säilytettyjen tietojen saantia koskevien pyyntöjen ennakkovalvontaa (ks. vastaavasti tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 55 ja 57 kohta).
- 110 Lopuksi on todettava, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellytettävä riippumaton valvonta on tehtävä ennen kaikenlaista tietojen saantia asianmukaisesti perusteltua kiireellistä tapausta lukuun ottamatta, missä tapauksessa valvonnan tulee tapahtua ensi tilassa. Tällainen myöhemmin tapahtuva valvonta ei nimittäin vastaa etukäteisvalvonnan tavoitteeseen estää se, että myönnetään kyseessä olevien tietojen saantia koskeva lupa, joka on täysin välttämätöntä laajempi (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 189 kohta ja tuomio 2.3.2021, Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset), C-746/18, EU:C:2021:152, 58 kohta).
- 111 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyyynnöstä ilmenee ensinnäkin, että vuoden 2011 laissa annetaan poliisivirkamiehelle, joka on hierarkkisesti vähintään chief superintendentin asemassa, toimivalta valvoa etukäteen poliisin tutkintayksiköiltä peräisin olevia tietojen saantia koskevia pyyntöjä ja pyytää sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajia toimittamaan hänelle niiden säilyttämät tiedot. Koska kyseinen virkamies ei ole näihin yksiköihin nähden ulkopuolinen, hän ei täytä tämän tuomion 108 kohdassa mainittuja riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimuksia huolimatta siitä, että häntä avustaa tässä tehtävässä poliisin yksikkö, tässä tapauksessa TLU, jolla on tietty itsenäisyys tehtävänsä hoitamisessa.
- 112 Vaikka on totta, että vuoden 2011 laissa säädetään toimivaltaisen poliisivirkamiehen tekemän päätöksen jälkikäteisistä valvontamekanismeista, joita ovat valitusmenettely ja menettely kyseisen lain säännösten soveltamisen valvonnasta vastaavan tuomarin edessä, tämän tuomion 110 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee, että jälkikäteisellä valvonnalla ei voida korvata tämän tuomion 106 kohdassa mainittua vaatimusta riippumattomasta valvonnasta ja, jollei kyse ole asianmukaisesti perustellusta kiireellisestä tapauksesta, etukäteisvalvonnasta.

- 113 Vuoden 2011 laissa ei myöskään säädetä objektiivisista kriteereistä, joissa määriteltäisiin täsmällisesti ne edellytykset ja olosuhteet, joiden vallitessa kansallisille viranomaisille on myönnettävä oikeus saada tietoja, koska säilytettävien tietojen saantia koskevien pyyntöjen käsittelystä vastuussa oleva poliisi on yksin toimivaltainen, kuten Irlanti on istunnossa vahvistanut, arvioimaan rekisteröityjä koskevia epäilyjä ja tutkimaan heitä koskevien tietojen saamisen välttämättömyyden.
- 114 Kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla poliisin vakavien rikosten tutkinnan ja syytetoimien yhteydessä esittämien, sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien säilyttämien tietojen saantia koskevien pyyntöjen keskitetty käsittely kuuluu poliisivirkamiehelle, jota avustaa poliisin sisäinen yksikkö, jolla on tietty itsenäisyys tehtävänsä suorittaessaan, ja jonka päätökset voivat myöhemmin olla tuomioistuINVALVONNAN kohteena.

Viides ja kuudes kysymys

- 115 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustele viidennellä ja kuudennella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, onko unionin oikeutta tulkittava siten, että kansallinen tuomioistuin voi rajoittaa ajallisesti sellaisen pätemättömyyttä koskevan toteamuksen vaikutuksia, joka sen on kansallisen oikeuden nojalla tehtävä kansallisesta lainsäädännöstä, jonka mukaan sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on säilytettävä liikenne- ja paikkatiedot yleisesti ja erotuksetta, sen vuoksi, että tämä lainsäädäntö ei ole yhteensopiva direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan kanssa, luettuna perusoikeuskirjan valossa.
- 116 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen lainsäädäntö eli vuoden 2011 laki annettiin direktiivin 2006/24, jonka unionin tuomioistuin sittemmin totesi pätemättömäksi 8.4.2014 antamassaan tuomiossa Digital Rights Ireland ym. (C-293/12 ja C-594/12, EU:C:2014:238), täytäntöönpanemiseksi kansallisessa oikeudessa.
- 117 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että vaikka vuoden 2011 lain nojalla säilytettyihin tietoihin perustuvien ja G.D:n osalta rikosoikeudellisessa menettelyssä esitettyjen todisteiden tutkittavaksi ottamisen tutkiminen kuuluu rikostuomioistuimelle, sen tehtävänä on kuitenkin siviilioikeudenkäynnin yhteydessä lausua kyseisen lain kyseessä olevien säännösten pätevyydestä ja niiden pätemättömyyden toteamisen ajallisista vaikutuksista. Vaikka ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa esiin tulee siis ainoastaan kysymys vuoden 2011 lain säännösten pätevyydestä, mainittu tuomioistuin pitää kuitenkin tarpeellisena tiedustella unionin tuomioistuimelta, mitä vaikutuksia mahdollisella pätemättömyyden toteamisella on niiden todisteiden hyväksyttävyyteen, jotka on hankittu tässä laissa sallituin tavoin säilyttämällä tiedot yleisesti ja erotuksetta.
- 118 Aluksi on muistutettava, että unionin oikeuden ensisijaisuuden periaatteella vahvistetaan unionin oikeuden etusija jäsenvaltioiden oikeuteen nähden. Kyseinen periaate velvoittaa siis kaikki jäsenvaltioiden elimet huolehtimaan unionin eri oikeussääntöjen täyden vaikutuksen toteutumisesta, eikä jäsenvaltioiden oikeudella voida puuttua siihen vaikutukseen, joka näillä oikeussäännöillä katsotaan olevan mainittujen valtioiden alueella. Kyseisen periaatteen mukaan on niin, että jos kansallinen tuomioistuin, jonka tehtävänä on toimivaltansa puitteissa soveltaa unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä, ei voi tulkita kansallista säännöstöä unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti, sillä on velvollisuus varmistaa kyseisten säännösten ja

määräysten täysi vaikutus ja jättää tarvittaessa omasta aloitteestaan soveltamatta kaikkia unionin oikeuden kanssa ristiriidassa olevia, myös myöhemmin annettuja kansallisen lainsäädännön säännöksiä ilman, että sen olisi pyydetty tai odotettava, että tällainen säännös ensin poistetaan lainsäädäntöteitse tai jollakin muulla perustuslain mukaisella keinolla (ks. vastaavasti tuomio 15.7.1964, Costa, 6/64, EU:C:1964:66, s. 1159 ja 1160; tuomio 19.11.2019, A.K. ym. (Ylimmän tuomioistuimen kurinpitajaoston riippumattomuus), C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982, 157, 158 ja 160 kohta ja tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 214 ja 215 kohta).

- 119 Ainoastaan unionin tuomioistuin voi poikkeustapauksissa ja oikeusvarmuutta koskevista pakottavista syistä lykätä tilapäisesti unionin oikeuden säännön syrjäyttävää vaikutusta sen kanssa ristiriidassa olevaan kansallisen oikeuden sääntöön nähden. Unionin tuomioistuimen unionin oikeudesta esittämän tulkinnan vaikutuksia voidaan rajoittaa tällä tavalla ajallisesti ainoastaan siinä samassa tuomiossa, jossa annetaan pyydetty tulkintaratkaisu. Unionin oikeuden ensisijaisuutta ja yhtenäistä soveltamista näet heikennettäisiin, jos kansallisilla tuomioistuimilla olisi toimivalta antaa kansallisille säännöksille etusija, vaikka vain väliaikaisesti, siihen unionin oikeuteen nähden, jota niillä rikotaan (tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 216 ja 217 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 120 Unionin tuomioistuin on kylläkin katsonut asiassa, jossa oli kyse sellaisten toimenpiteiden lainmukaisuudesta, jotka oli toteutettu noudattamatta unionin oikeudessa asetettua velvollisuutta arvioida etukäteen erään hankkeen vaikutuksia ympäristöön ja suojeltuun alueeseen, että kansallinen tuomioistuin voi kansallisen oikeuden salliessa poikkeuksellisesti pysyttää tällaisten toimenpiteiden vaikutukset, jos vaikutusten pysyttäminen on perusteltua sellaisten pakottavien syiden vuoksi, jotka liittyvät tarpeeseen estää sellainen todellinen ja vakava vaara, että sähköntoimitus kyseisessä jäsenvaltiossa keskeytyy, kun tätä vaaraa ei voida torjua muilla keinoilla ja vaihtoehdoilla erityisesti sisämarkkinoilla, mutta tällainen vaikutusten pysyttäminen voi kestää vain ajan, joka on täysin välttämätön kyseisen lainvastaisuuden korjaamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 29.7.2019, Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen, C-411/17, EU:C:2019:622, 175, 176, 179 ja 181 kohta).
- 121 Ympäristönsuojelun erityisalalla suoritettavan hankkeen vaikutusten ennakoarvioinnin kaltaisen menettelyllisen velvollisuuden noudattamatta jättämisestä poiketen direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, rikkomista ei voida kuitenkaan korjata menettelyllä, joka on verrattavissa edeltävässä tuomion kohdassa mainittuun menettelyyn (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 219 kohta).
- 122 Vuoden 2011 lain kaltaisen kansallisen lainsäädännön vaikutusten pysyttäminen merkitsisi nimittäin sitä, että tässä lainsäädännössä asetetaan edelleen sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajille velvollisuuksia, jotka ovat unionin oikeuden vastaisia ja joilla puututaan vakavasti niiden henkilöiden perusoikeuksiin, joiden tietoja on säilytetty (ks. analogisesti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 219 kohta).
- 123 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei siis voi rajoittaa ajallisesti sellaisen pätemättömäksi toteamisen vaikutuksia, joka sen on tehtävä kansallisen oikeuden nojalla pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön osalta (ks. analogisesti tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791, 220 kohta).

- 124 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 75 kohdassa, sillä, että tämä kansallinen lainsäädäntö annettiin direktiivin 2006/24 panemiseksi täytäntöön kansallisessa oikeudessa, ei ole merkitystä, koska sen vuoksi, että unionin tuomioistuin totesi tämän direktiivin pätemättömäksi – ja tämä pätemättömyys vaikuttaa direktiivin voimaantulosta lähtien (ks. vastaavasti tuomio 8.2.1996, FMC ym., C-212/94, EU:C:1996:40, 55 kohta) –, ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on arvioitava tämän kansallisen lainsäädännön pätevyyttä direktiivin 2002/58 ja perusoikeuskirjan valossa, sellaisina kuin unionin tuomioistuin niitä tulkitsee.
- 125 Erityisemmin siitä, miten unionin tuomioistuin on tulkinnut direktiiviä 2002/58 ja perusoikeuskirjaa muun muassa 21.12.2016 antamassaan tuomiossa Tele2 Sverige ja Watson ym. (C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970) ja 6.10.2020 antamassaan tuomiossa La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791), on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkinnalla, jonka unionin tuomioistuin SEUT 267 artiklassa sille annettua toimivaltaa käyttäen antaa unionin oikeussäännölle, selvennetään ja täsmennetään kyseisen oikeussäännön merkitystä ja ulottuvuutta niin, että unionin tuomioistuimen tulkinnasta ilmenee, miten tätä oikeussääntöä täytyy tai olisi täytynyt tulkita ja soveltaa sen voimaantulosta lähtien. Tästä seuraa, että tuomioistuimet siis voivat ja niiden täytyy soveltaa näin tulkittua oikeussääntöä myös oikeussuhteisiin, jotka ovat syntyneet ja jotka on perustettu ennen tulkintapyyntöä koskevaa tuomiota, jos edellytykset kyseisen oikeussäännön soveltamista koskevan asian käsittelylle toimivaltaisissa tuomioistuimissa muuten täyttyvät (tuomio 16.9.2020, Romenergo ja Aris Capital, C-339/19, EU:C:2020:709, 47 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 126 Tältä osin on vielä täsmennettävä, että omaksutun tulkinnan vaikutuksia ei rajoitettu ajallisesti 21.12.2016 annetussa tuomiossa Tele2 Sverige ja Watson ym. (C-203/15 ja C-698/15, EU:C:2016:970) eikä 6.10.2020 annetussa tuomiossa La Quadrature du Net ym. (C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, EU:C:2020:791), joten tämän tuomion 119 kohdassa mieleen palautetun oikeuskäytännön mukaisesti rajoitusta ei voida tehdä niitä myöhemmin annetussa unionin tuomioistuimen tuomiossa.
- 127 Siltä osin kuin lopuksi on kyse vuoden 2011 lain mahdollista ristiriitaa direktiivin 2002/58 kanssa, luettuna perusoikeuskirjan valossa, koskevan toteamuksen vaikutuksesta G.D:tä vastaan rikosoikeudellisessa menettelyssä esitettyjen todisteiden tutkittavaksi ottamiseen, on riittävää viitata siihen liittyvään unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja erityisesti 2.3.2021 annetun tuomion Prokuratuur (Sähköiseen viestintään liittyvien tietojen saannin edellytykset) (C-746/18, EU:C:2021:152) 41–44 kohdassa mainittuihin periaatteisiin, joista seuraa, että tämä tutkittavaksi ottaminen kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen mukaisesti kansallisen oikeuden alaan, edellyttäen, että erityisesti vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan.
- 128 Edellä esitetyn perusteella viidenteen ja kuudenteen kysymykseen on vastattava, että unionin oikeutta on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin rajoittaa ajallisesti sellaisen pätemättömyyttä koskevan toteamuksen vaikutuksia, joka sen on kansallisen oikeuden nojalla tehtävä kansallisesta lainsäädännöstä, jonka mukaan sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on säilytettävä liikenne- ja paikkatiedot yleisesti ja erotuksetta, sen vuoksi, että tämä lainsäädäntö ei ole yhteensopiva direktiivin 2002/58 15 artiklan 1 kohdan kanssa, luettuna perusoikeuskirjan valossa. Tällaisen säilyttämisen kautta hankittujen todisteiden hyväksyttävyyden kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllistä itsemääräämisoikeutta koskevan periaatteen mukaisesti kansallisen oikeuden alaan, edellyttäen, että muun muassa vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan.

Oikeudenkäyntikulut

- 129 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta sähköisen viestinnän alalla 12.7.2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/58/EY (sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivi), sellaisena kuin se on muutettuna 25.11.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/136/EY, 15 artiklan 1 kohtaa, luettuna Euroopan unionin perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa säädetään ennalta ehkäisevästi liikenne- ja paikkatietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta tietojen säilyttämisestä vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleistä turvallisuutta koskevien vakavien uhkien ehkäisemiseksi. Kyseinen 15 artiklan 1 kohta, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, ei sitä vastoin ole esteenä lainsäädännöllisille toimenpiteille, joissa säädetään vakavan rikollisuuden torjumiseksi ja yleiseen turvallisuuteen kohdistuvien vakavien uhkien ehkäisemiseksi

- liikenne- ja paikkatietojen kohdennetusta säilyttämisestä, joka on objektiivisten ja syrjimättömien seikkojen perusteella rajattu rekisteröityjen muodostamien ryhmien mukaan tai maantieteellisen kriteerin avulla ajanjaksoksi, joka on rajoitettu täysin välttämättömään mutta jota voidaan jatkaa
- liittymän lähteelle annettujen IP-osoitteiden yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä ajanjaksoksi, joka on rajattu täysin välttämättömään
- sähköisten viestintävälineiden käyttäjien henkilöllisyyttä koskevien tietojen yleisestä ja erotuksetta tapahtuvasta säilyttämisestä, ja
- siitä, että sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajat määrätään toimivaltaisen viranomaisen päätöksellä, johon kohdistuu tehokas tuomioistuinvalvonta, varmistamaan nopeasti kyseisten palveluntarjoajien käytössä olevien liikenne- ja paikkatietojen säilyttäminen tietyn ajan,

jos näillä toimenpiteillä varmistetaan selvin ja täsmällisin säännöin, että kyseessä olevien tietojen säilyttämisen ehtona on, että näihin toimenpiteisiin liittyviä aineellisia ja menettelyllisiä edellytyksiä noudatetaan, ja että rekisteröidyillä on tehokkaat takeet väärinkäytön vaaroja vastaan.

- 2) Direktiivin 2002/58, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/136, 15 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 7, 8 ja 11 artiklan sekä 52 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka nojalla poliisin vakavien rikosten tutkinnan ja syytetoimien yhteydessä esittämien, sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien säilyttämien tietojen

saantia koskevien pyyntöjen keskitetty käsittely kuuluu poliisivirkamiehelle, jota avustaa poliisin sisäinen yksikkö, jolla on tietty itsenäisyys tehtävänsä suorittaessaan, ja jonka päätökset voivat myöhemmin olla tuomioistuinvalvonnan kohteena.

- 3) Unionin oikeutta on tulkittava siten, että se on esteenä sille, että kansallinen tuomioistuin rajoittaa ajallisesti sellaisen pätemättömyyttä koskevan toteamuksen vaikutuksia, joka sen on kansallisen oikeuden nojalla tehtävä kansallisesta lainsäädännöstä, jonka mukaan sähköisten viestintäpalvelujen tarjoajien on säilytettävä liikenne- ja paikkatiedot yleisesti ja erotuksetta, sen vuoksi, että tämä lainsäädäntö ei ole yhteensopiva direktiivin 2002/58, sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2009/136, 15 artiklan 1 kohdan kanssa, luettuna perusoikeuskirjan valossa. Tällaisen säilyttämisen kautta hankittujen todisteiden hyväksyttävyys kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllistä itsemääräämisoikeutta koskevan periaatteen mukaisesti kansallisen oikeuden alaan, edellyttäen, että muun muassa vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteita noudatetaan.**

Allekirjoitukset